103598

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

1998 йил 17 апрель жума

Сотувда эркин нархда
№ 78 (1859)

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 16 апрель куни Россия Федерацияси ҳукумати раисининг ўринбосари вазифасини бажарувчи Иван Рибкинни қабул қилди.

Суҳбат чоғида Ўзбекистон билан Россия ўртасидаги муносабатларни янада ривожлантириш, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги доирасидаги ҳамкорлик, хусусан, МДҲ мамлакатлари раҳбарларининг Москвада бўлажак Саммити билан боғлиқ масалалар хусусида фикр алмашилди. И. Рибкин Москва учрашувига кўрилаётган тайёргарлик тўғрисида ахборот берди.

Учрашувда МДҲ доирасидаги ҳамкорлик ўзаро тенглик асосига қурилиши лозимлиги алоҳида таъкидланди. Мулоқот чоғида томонларни қизиқтирган бошқа масалалар ҳам муҳокама этилди.

Қабул маросимида Бош вазир ўринбосари Бахтиёр Ҳамидов, ташқи ишлар вазири Абдулазиз Комилов иштирок этди.

Қабул маросимида Россиянинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси А. Пацев ҳозир бўлди.

(ЎзА)

СУРАТДА: қабул пайти.
С. ЗУФАРОВ олган сурат.

ЎЗБЕКИСТОНДА ҚИРҒИЗИСТОН МАДАНИЯТИ КУНЛАРИ

АЗАЛИЙ ДЎСТЛИК БАЙРАМИ

Тарихий илдизлари, тили, дини бир бўлган ўзбек ва қирғиз халқлари ўртасидаги азалий дўстлик заминида маданий-маънавий уйғунлик ётади. Диёримизда бошланган Қирғизистон Республикаси маданияти кунлари ана шу маданиятлар қардошлигини янада юксак босқичга кўтариши шубҳасиз.

16 апрель куни эрталаб Тошкент аэропортида Қирғизистон Республикаси Давлат котиби Э. Абдураззоқов бошчилигидаги расмий делегацияни Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Ў. Раҳматов, Бош вазир ўринбосари А. Азизхўжаев, Тошкент шаҳар ҳокими К. Тўлаганов, маданият ишлари вазири Х. Жўраев ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар, ўзбек диёрида самимий қутладилар.

Қирғизистон маданияти кунлари қатнашчиларининг санъат ва маданият арбоблари, ижодкорлар, бадиий жамоалардан иборат катта гуруҳи эса Тошкент вилояти Чимкент йўналишидаги чегарада кутиб олинди. Шу ернинг ўзидаёқ дўстлик концерти бошланиб кетди. Қирғизистонлик санъаткорлар "Ўзбекрақс" бирлашмаси раққосалари ва пойтахт вилоят бадиий ҳаваскорлик жамоалари билан биргаликда ўз маҳоратларини намойиш этдилар.

Меҳмонларнинг пойтахт билан танишуви Ўзбекистон Миллий боғидаги Алишер Навоий ҳайкали пойига гул қўйишдан бошланди. Делегация аъзолари, санъат, маданият арбоблари, ёзувчи ва шоирлар Миллий боғ, Олий Мажлис, Халқлар дўстлиги саройи бинолари бир-бирларига ниҳоятда монанд барпо этилганлигини айтиб, Тошкент нафақат дўстлик, айни чоғда катта бунёдкорлик шаҳрига айланганини таъкидладилар.

Гул қўйиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари А. Азизхўжаев, Қирғизистон Республикасининг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Б. Сидиқов иштирок этди.

Алишер Навоий номидаги давлат кутубхонасида мамлакатимизда Қирғизистон маданият кунлари доирасида "Қирғизистон: ўтмиш ва замонавийлик" мавзуида кўргазма очилди. Унда Қирғизистон Республикаси Миллий кутубхонаси фондида сақланаётган қирғиз, инглиз ва бошқа тиллардаги 300 дан зиёд бадиий ва илмий китоблар, безакли нашрлар намойиш этилмоқда.

Кўргазманинг очилишида таниқли қирғиз адиби Ч. Айтматов, Ўзбекистон Республикаси маданият ишлари вазири Х. Жўраев сўзга чиқиб, бу тадбир икки халқ маданиятини янада яқинлаштиришда катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидладилар.

Ўзбекистон Бадиий академияси кўргазмалар залида Қирғизистон амалий санъат усталари асарларининг кўргазмаси очилди. Жумабой Уметов, Тўхтағул Қосимов, Аҳмад Ҳасанов ва бошқа рассомларнинг асарлари томошабинларда катта қизиқиш уйғотмоқда.

Жаҳон кино санъатида қирғиз киносининг ўз ўрни бор. Қардошларимиз суратга олган "Момо ер", "Оқ кема", "Ўлан" каби фильмларни нафақат Марказий Осиёда, балки бошқа хорижий мамлакатларда ҳам севиб томоша қилишади. Мустақиллик йилларида қирғиз киноси тараққиёти учун кенг имкониятлар пайдо бўлди. Қирғизистоннинг бугунги ҳаётини акс эттирувчи қатор бадиий ва ҳужжатли асарлар яратилди.

Республика Кинночилар уйида бўлиб ўтган қирғиз киноси ҳафталигининг очилишида шулар ҳақида гап борди. Қирғизистонлик ижодкорлар ҳафталикка "Аждодлар водийси", "Севги сароблари", "Оқ қоплон авлоди" бадиий ҳамда олтита ҳужжатли фильмлар олиб келишган.

Шу куни Э. Абдураззоқов бошчилигидаги Қирғизистон делегацияси аъзолари республика байналмилал маданият марказига ташриф буюрдилар. Учрашувда меҳмонлар байналмилал марказ ҳамда унинг қошидаги қирғиз маданий маркази фаолияти билан танишдилар. Сўзга чиққанлар миллатлараро дўстлик ва қардошликни мустаҳкамлашда миллий маданий марказ томонидан амалга оширилаётган ишлар муҳим омил бўлаётганини айтиб ўтдилар.

(ЎзА)

АДИБ БИЛАН УЧРАШУВ

Ўзбекистонда Қирғизистон маданияти кунлари давом этмоқда. Ушбу тадбир доирасида Мирзо Улуғбек номидаги Тошкент Давлат университети маданият саройида атоқли адиб ва жамоат арбоби Чингиз Айтматов билан учрашув бўлиб ўтди.

Уни университет ректори, академик Т. Долимов очди.

Учрашувда сўзга чиққан Ч. Айтматов ўзбек ва қирғиз халқлари ўртасидаги абадий дўстлик, Ўзбекистонда бошланган Қирғизистон маданияти кунларининг аҳамияти тўғрисида сўзлади. Бундай тадбирлар маданият, санъат, умуман ижод аҳли ўртасидаги борди-келдилар халқлар, маданиятлар, алалоқибат давлатларнинг ҳамкорлигини мустаҳкамлашда муҳим ўрин тутишини таъкидлади. Адиб ўз сўзида Ўзбекистонда кечаётган жараёнларга алоҳида тўхталиб, уларни мисли кўрилмаган ўзгаришлар, деб атади. Президент Ислом Каримов раҳбарлигида халқимиз катта ишонч билан ўзининг буюк келажагини қураётганлигини алоҳида таъкидлади.

Олим НОРБЕКОВ,
ЎзА мухбири.

ҚАДИМИЙ ҚАРДОШЛИК

Пойтахтимиздаги "Туркистон" саройида Қирғизистон маданияти кунларининг очилишига бағишланган тантанали кеча бўлиб ўтди.

Ўзбекистон ва Қирғизистон давлат мадҳиялари янгради.

— Серқуёш Ўзбекистон заминида қардош қирғизистонлик меҳмонларни республикамиз Президенти ва ҳукумати номидан табриклашга ижозат бергайсизлар, — деди Бош вазир ўринбосари А. Азизхўжаев. — Бугун муҳташам "Туркистон" саройида учрашиб турганимизнинг ҳам рамзий маъноси бор. Мустақиллик Туркистон халқларининг, жумладан, ўзбек ва қирғизнинг ўзаро яқинлашувига имкониятлар яратиб берди. Бу имкониятни тўғри англаб етиш ва уни халқларимизнинг ҳар жиҳатдан ривожланган жамият қуриш йўлидаги интилишларига хизмат эттириш бизнинг энг масъулиятли, энг шарафли ишимиздир. Мамлакатларимиз раҳбарлари Ислом Каримов ва Асқар Акаев имзолаган иккала давлат ўртасидаги дўстлик, ҳамкорлик тўғрисидаги ҳужжатлар бунинг ёрқин мисолидир.

— Азиз ўзбекистонлик биродарларим. Республикангизда Қирғизистон маданияти кунларига катта эътибор берилаётганидан ғоят хурсанд бўлдик, — деди Қирғизистон Республикаси Давлат котиби Э.Абдураззоқов. — Қирғиз ва ўзбек минг йиллардан бери бир-бирини тушуниб, дўст-биродар бўлиб яшаб келмоқда. Бу катта бойлик. Ана шу бойликнинг қадрига етиш лозим. Ўзбекнинг санъати ва маданияти бизнинг халқимизга жуда яқин. Ўзбекистонга келганда биз бегона юртга эмас, қардошлар диёрига, оға-иниларимиз бағрига келгандек сезамиз ўзимизни. Бугун бошланган Қирғизистон маданияти кунлари икки халқ ўртасидаги маданий алоқаларни янада мустаҳкамлаб, санъаткорлар, адиблар, барча ижод аҳлини ва умуман халқларимизни бирлаштиришга муҳим ҳисса қўшади, деган умиддамиз.

Қирғизистонлик меҳмонлар ўзбек қардошларига Қорли Олатов ва унинг яйловлари акс эттирилган тасвирий санъат асарини тақдим этди. Уларга ўзбек кулоллари ясаган рангдор кўза совға қилинди.

Тадбир қирғизистонлик санъат усталари концерти билан якунланди.

Қирғизистон маданияти кунлари очилишида Ўзбекистон Президентининг Давлат маслаҳатчиси Ў. Раҳматов қатнашди.

(ЎзА)

СУРАТЛАРДА: Қирғизистон маданияти кунлари очилиши маросимидан лавҳалар.

М. АМИН, А. РИСҚИЕВ
олган суратлар.

ЧОРАК ЯКУНЛАРИГА БАҒИШЛАНДИ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Ижтимоий мажмуининг ислоҳотлар боришининг 1998 йил биринчи чорак якунларига бағишланган мажлиси бўлди. Унда тегишли вазирликлар, қўмиталар, компаниялар ва идоралар раҳбарлари, Вазирлар Маҳкамаси Ижтимоий мажмуи котибиятининг масъул ходимлари иштирок этди.

Мажлисни Бош вазир ўринбосари А. Азизхўжаев бошқарди.

"Ўзбектуризм" миллий компанияси раиси Б. Ҳусанбоев, "Ўзфармсаноат" концерни раиси Қ. Шодиев, Фан ва техника Давлат қўмитаси раиси П.Ҳабибуллаев, "Маънавият ва маърифат" жамоатчилик маркази раҳбарининг биринчи ўринбосари Ш. Ёрматов ва бошқалар кўрилган масала юзасидан сўзга чиқди. Ўзлари раҳбарлик қилаётган вазирлик, қўмита, компания, жамоат ташкилотларида жорий йилнинг биринчи чорагида амалга оширилган ишлар, мавжуд муаммолар ҳақида гапирдилар.

Мажлисда шу йилнинг биринчи чорагида ижтимоий соҳада сезиларли ютуқларга эришилгани, ижтимоий мажмуа таркибига кирувчи вазирлик ва идораларда оила манфаатларини таъминлаш, кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий дастурни амалга ошириш борасида бир қанча ишлар қилингани, вилоятларда, туманлар ва шаҳарларда бу соҳаларда кўплаб тадбирлар ўтказилгани таъкидланди.

Шу билан бирга, ислоҳотларни амалга оширишда барча имкониятлардан тўлиқ фойдаланилмаяпти. Жойларда "Таълим тўғрисида"ги Қонунни, кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий дастурни ҳаётга тўла татбиқ этишда сусткашликка йўл қўйилмоқда.

Жамоат ташкилотлари, ёшларнинг маънавий ва маърифий тарбиясига алоқадор вазирликлар ҳамда идоралар жамиятда рўй бераётган ҳодисаларни ўз вақтида ва тўғри таҳлил эта олмагани учун баъзи ёшлар турли гуруҳлар, оқимлар таъсирига тушиб қолмоқда.

Баркамол инсон, айниқса ёшлар тарбиясида санъатнинг ўрни ғоят муҳимдир. Аммо санъатга алоқадор ташкилотларда бу ишга эътибор талаб даражасида эмас. Ўзбекнинг бугунини, эртасини кўрсатиб берадиган санъат асарлари жуда кам.

Соғлиқни сақлаш, фармацевтика соҳасида ҳам талай камчиликлар мавжуд. Қишлоқ инфратузилмасини ривожлантиришга жиддий эътибор берилмаяпти. Касалхоналарни, хусусан, қишлоқ шифохоналарини дори-дармонлар билан таъминлашда узилишларга йўл қўйилмоқда.

Мажлисда ушбу камчилик ва нуқсонларни бартараф этиш юзасидан мутасадди раҳбарларга аниқ топшириқлар берилди.

(ЎзА)

МУСТАҲКАМ ПОЙДЕВОРЛИ ҲАМКОРЛИК

Белгия Қироллиги бош вазири Жан Люк Деханенинг Ўзбекистон Республикасига ташрифи олдидан

Белгия сайёрамизнинг аҳолиси энг юқори турмуш даражасига эга ривожланган мамлакатларидан бири ҳисобланади. Унинг саноати юқори технологик даражаси билан характерланиб, ўз маҳсулотининг жаҳон бозорида юқори даражадаги рақобатбардошликка эгалигини таъминлайди. Энг замонавий технологияларнинг жалб этилиши, экспортга кенг ўрин бериш (маҳсулотнинг учдан икки қисми мамлакатдан ташқарига чиқарилади, бу Европа Иттифоқидаги энг юқори кўрсаткич), кичик ва ўрта корхоналарни ривожлантириш (кичик корхоналар иш жойларининг ярмини таъминлайдилар) давлат томонидан ҳар томонлама рағбатлантирилади.

Саноатнинг 40 фоизини давлат сектори ташкил этади. Унинг асосий қисми металлни қайта ишлаш ҳамда машинасозликда, озиқ-овқат, кимё ва тўқимачилик соҳаларида, уй-жой ва фуқаро қурилишларида жамланган. Мамлакат иқтисоди ривожланган энергетика ва наклиёт инфратузилмаларига эга (автомобиль ва темир йўлларнинг сертармоқлиги бўйича дунёда биринчи ўринда). Асосан ўрта ва майда фермер хўжаликларидан иборат қишлоқ хўжалиги мамлакат ялпи ички маҳсулотининг 3 фоиздан камроғини ишлаб чиқаради.

Белгия сиёсатининг устувор йўналишларидан бири Европа Иттифоқи аъзо-давлатлари билан муносабатларни мустаҳкамлаш ҳисобланади. Бу борада қироллик ташқи ишлар вазири Эрик Дерик: «Белгиядек кичик мамлакат учун Европа Иттифоқи доираларидаги Умумевропа интеграция жараёнларига қўшилишдан ўзга йўл йўқ», – деб ҳисоблайди... Улар бор-йўғи ҳозирги замоннинг объектив қонуниятларини яхши англайдилар. Шу сабабли уларнинг ҳукумати Белгиянинг Европанинг биринчи мамлакатлари қаторида Иқтисодий ва монетар иттифоққа киришини таъминлашга катта куч сарфламоқда.

Барча қўшнилар Белгиянинг Европа интеграцияси ишидаги интилишларига хайрихоҳлик билдирмоқдалар. Чамаси, мамлакат пойтахти Брюсселнинг анчадан буён Европа пойтахти сифатида ҳам тушунилишига худди шу нарса сабаб бўлган, чунки бу ерда Европа Иттифоқининг, бошқа халқаро тузилмаларнинг кўпчилик раҳбар идоралари, шу жумладан НАТО штабквартираси жойлашган.

Ўзбекистон билан Белгия ўртасидаги дипломатик муносабатлар 1992 йилнинг бошида ўрнатилган. Ўша вақтдан бери ўтган йилларни икки томонлама ҳамкорликнинг фаол ривожланиш даври дейиш мумкин. Унга Президент Ислом Каримовнинг 1996 йилнинг ноябрь ойидаги Белгияга расмий ташрифи кучли таъсир кўрсатди. Брюсселда қирол Алберт II ва бош вазир Жан Люк Дехане билан бўлиб ўтган музокаралар, парламент аъзолари ва ишбилармон доиралар вакиллари билан бўлган учрашувлар, ташриф чоғида имзоланган битимлар ҳамкорлигимизга янги сифат бахш этди.

Белгиянинг Ўзбекистон ва Европа Иттифоқи ўртасида Шериклик ва ҳамкорлик битими имзоланишининг энг изчил тарафдорларидан бири бўлганини эслатиш ўринли. Айтгандек, охирги икки сўз икки томонлама алоқаларимизга ажойиб баҳо беради. Ўзбекистон билан Белгия ўртасидаги товар айирбошлаш ўтган йили 150 млн. АҚШ долларидан ошди. Ўзбекистонда Белгия сармояси иштирокидаги тўртта қўшма корхона фаолият юргизмоқда ва қатор етакчи ширкатлар ваколатхоналари очилган.

Ўзбекистонлик тадбиркорлар ва давлат ходимлари Белгия тажрибасини ўрганмоқдалар. Тўрт йил аввал уни бевосита республикамизнинг қатор вилоят ва туманлари ҳокимлари ўрганиб чиқдилар. Кейинчалик ўзбек божхона ва солиқ ходимлари, ишбилармонлари уларнинг давомчилари бўлдилар. Белгия ишбилармон доиралари вакиллари ҳам мамлакатимизнинг доимий меҳмонлари ҳисобланадилар.

Бундай мунтазам алоқа нафақат икки томонлама иқтисодий алоқаларнинг мустаҳкамланиши учун бебаҳо аҳамият касб этади. Бизни Белгиянинг минтақавий интеграциядаги тажрибаси қизиқтиради. Белгиянинг сиёсий ва ижтимоий соҳалардаги тажрибасида ҳам биз учун ниҳоятда фойдали ва ўрганса арзигулик жиҳатлар бор.

Қарийб бир ярим аср мобайнида Белгия уч минтақа – Фландрия, Валлония ва Брюсселнинг анчайин мухториятини сақлаган ҳолда унитар давлат бўлиб келган. 1989 йилда мамлакатда Белгияни федератив давлатга айлантириш кўзда тутилган ислоҳотлар бошланди. Бу ислоҳотларнинг меъморларидан бири сифатида мамлакатнинг ҳозирги бош вазири Ж. Л. Деханени кўрсатадилар. У қиролликнинг ҳозирги федератив тузумининг мустаҳкамланишининг изчил тарафдори ва айрим сиёсий партияларнинг сепаратистлик кайфиятларини қатъий рад этади. Унинг баъзан ҳам ички, ҳамда халқаро ишларда юзага келадиган кескин вазиятларни енгиш маҳорати кўпчилик томонидан юксак баҳоланади.

Кўпчилик Деханени ислоҳотчи деб атайди. Унинг ўзи бу хусусда: «Ислоҳотлар тез ўтказилиши керак, аммо улар апил-тапил амалга оширилмаслиги керак», – дейди. Бундай ёндашувнинг Ўзбекистонда олиб борилаётган ислоҳотлар билан тўла ҳамоҳанглигини эслатмай бўлмайди. Шубҳа йўқки, Белгия бош вазирининг Ўзбекистонга бўладиган ташрифи мустаҳкам асосли ҳамкорлигимизнинг тадрижий ривожига қўшимча туртки беради.

Олег ШАТУНОВСКИЙ,
«Жаҳон» АА шарҳловчиси.

ЭЛЧИХОНАДА УЧРАШУВ

Апрель ойи бошида Ўзбекистоннинг Вашингтондаги элчихонасида «Ўзбекистоннинг сиёсий йўналишлари ва иқтисодий илоҳотлари самаралари» мавзуида анжуман ўтказилди. Тадбирда АҚШнинг нуфузли «Конгресс ҳуқуқий ходимлари уюшмаси» аъзолари қатнашдилар. Уюшма 1986 йилда ташкил этилган бўлиб, унинг ишида АҚШ конгресси аъзолари, уларнинг маслаҳатчилари ва ёрдамчилари, конгресснинг кўплаб комитетлари ходимлари қатнашдилар.

Учрашувда Ўзбекистоннинг АҚШдаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси С. Сафоев республикада олиб борилаётган иқтисодий ислоҳотлар, эришилган муваффақиятлар ва галдаги вазифалар, шунингдек барқарорликни таъминлаётган мустақил сиёсий йўналишлари тўғрисида йиғилганларга гапириб берди. Маърузачи Ўзбекистон ва АҚШнинг икки томонлама алоқалари, шунингдек, жорий йилнинг февраль ойида Вашингтонда ўтказилган сиёсий, иқтисодий, ҳарбий ва маданий соҳалардаги ҳамкорликни қамраб олган Икки томонлама қўшма комиссия мажлиси натижалари хусусида ҳам тўхталиб ўтди.

Сўзга чиққан «Конгресс ҳуқуқий ходимлари уюшмаси» вакиллари Ўзбекистонда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотларга ижобий баҳо бердилар.

Анжуман сўнггида «Конгресс ҳуқуқий ходимлари уюшмаси» аъзоларини қизиқтирган кўплаб саволларга жавоб берилди.

«Жаҳон»АА.

"УМИД"НИНГ ИЛК ҚАЛДИРҒОЧЛАРИ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ёшларнинг чет элда таълим олишларини қўллаб-қувватлаш "Умид" жамғармаси ижрочи директори Маннон Раҳимов билан суҳбат

Мустақил мамлакатимизда ҳар томонлама баркамол ёш авлодни вояга етказиш, уларнинг билимли, юксак малакали мутахассислар бўлиб тарбияланиши учун шарт-шароит яратиб бериш давлат сиёсати даражасига кўтарилган муҳим масаладир. Таълим тизимида жорий этилган тест синов услуби, замонавий кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий Дастур қабул қилингани, иқтидорли ёшларнинг ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватланаётгани ана шундан далолат беради. Шу маънода, Президентимиз ташаббуси билан ташкил этилган "Умид" жамғармаси қобилиятли ёшларимизнинг чет эллардаги нуфузли ўқув даргоҳларида таълим олишларига кўмаклашади. М.Раҳимов билан суҳбатимиз жамғарма олдига қўйилган вазифаларнинг бажарилиши, бугунги кундаги фаолияти, миллатимиз вакилларининг чет эллардаги ўқиши қандай кечаётгани хусусида бўлди.

— Маннон ака, сиз мутасадди бўлган мазкур жамғарманинг ташкил этилиши, мақсад ва йўналишлари хусусида қисқача сўзлаб берсангиз.

— Мамлакатимизда тарихий ўзгаришларни, ижтимоий-сиёсий, маънавий-иқтисодий ислоҳотларни муваффақиятли амалга ошириш учун жаҳон андозалари даражасида билим олган, заковатли, маънавий баркамол, ватанига фидокорона хизмат қиладиган, унинг буюк ва қудратли бўлиши учун қайғурадиган, истиқлол ғояларига садоқатли миллий кадрлар зарурлиги ҳеч кимга сир эмас. Юртбошимиз томонидан ташкил қилинган "Умид" жамғармаси олдига қўйилган асосий вазифа ҳам ана шундай истеъдодли, она юртини улуғлашга қодир йигит-қизларни топиш, уларни дунёнинг етакчи давлатларидаги нуфузли олий ўқув юртларида ўқитиб, халқ хўжалигининг устувор тармоқлари учун юксак малакали мутахассислар қилиб тайёрлашдир.

Бу вазифани амалга оширишда юқорида зикр этилган фазилатларга эга бўлган ёшларни аниқлаш муҳим аҳамият касб этади. Шу мақсадда ариза топширган ҳар бир йигит-қиз махсус танлов босқичлари асосида бир неча турдан иборат имтиҳонлардан ўтади. Мамлакатимиз олий ўқув юртларининг иккинчи, учинчи босқичларида таҳсил олаётганлар бакалаврлик, битирувчи курс талабалари, корхона ва ташкилотларнинг олий маълумотли ёш ходимлари эса магистрлик учун ўтказиладиган танловларда қатнашиши мумкин. Шуни таъкидлаш жоизки, таълим масалалари билан шуғулланадиган чет эл ташкилотлари улардан хорижий тилларни аниқлаш бўйича тест синовлари олади. Бу ишга Таълим ва тил ўргониш бўйича АКСЕЛС (АҚШ), Британия кенгаши (Буюк Британия), Немис академик алмашув хизмати (Германия) каби халқаро ташкилотлар ҳамда Франция, Япония ва Италия элчихоналари вакиллари жалб этилади. Шунингдек, даъвогарлар танлаган мутахассислиги бўйича компьютер тестидан, суҳбатдан ўтказилади. Уларнинг Ўзбекистоннинг иқтисодий ва сиёсий мустақиллигини мустаҳкамлашга доир дунёқараши, маънавият, тарих ва маданият соҳасидаги билимлари ҳам синаб кўрилади. Ана шу синовлардан муваффақиятли ўтган ёшларга чет эл олий ўқув юртларида таълим олиш учун Президент грантлари берилади. Бу — уларнинг хорижда ўқишини ҳам маънавий, ҳам моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш демакдир.

— Маннон ака, сиз боя халқ хўжалигининг устувор соҳалари бўйича мутахассислар тайёрлашга асосий эътибор қаратилади, дедингиз. Бу мутахассисликлар нималардан иборат?

— Ўтган йили жамғарма томонидан эълон қилинган устувор мутахассисликлар рўйхатига иқтисод, халқаро ҳуқуқ, информатика ва компьютерлаштириш, табиий фанлар, қишлоқ хўжалиги, экология ва журналистика каби ихтисослар киритилган эди. Бу йил улар қаторига қурилиш менежменти, тоғ иши, машинасозлик, саноат дизайни, архитектура, рассомлик, мусиқа ва хонандалик каби мутахассисликлар ҳам қўшилди. Демакки, ёшларимиз ўз қобилиятини синаб кўриши мумкин бўлган соҳалар кўлами кенгайди.

— Ўтган йилги танлов натижалари қандай бўлди? Унинг иштирокчилари йўлбошчимизнинг: "Биз фаровон келажагимизни бунёд этишда ёшларга суянамиз", деган ишончини оқлашга қодир эканликларини намоён эта олдиларми?

— Дарҳақиқат, танлов натижалари халқимиз иқтидорли фарзандларга бой эканини кўрсатди. Унда мамлакатимизнинг барча вилоятларидан вакиллар қатнашди. 200 нафарга яқин танлов ғолибларининг 75 фоизи олис қишлоқлардан, республикамизнинг турли бурчакларидан келган ёшлар эканини таъкидлаш, айниқса, қувончлидир.

Ана шу танлов якунлари бўйича АҚШ олий ўқув юртларига 99 нафар, Буюк Британияга 35 нафар, Германияга 9 нафар, Францияга 5 ҳамда Японияга 9 нафар талабани юборган эдик. Ҳозирги кунда улар таниқли олий ўқув юртларида устувор мутахассисликлар бўйича муваффақиятли ўқишяпти. Уларнинг ўқиши, ҳаётига тегишли барча масалаларда республикамизнинг шу давлатлардаги элчихоналари доимий ёрдам кўрсатиб турибди. Тегишли ташкилотлар орқали ёшларимиз ҳақида барча керакли ахборотларни ўз вақтида олиб турибмиз. Мисол тариқасида яқинда АҚШнинг АКСЕЛС ташкилотидан юборилган 1997-1998 ўқув йилининг биринчи семестри якунига бағишланган дастлабки ҳисоботни олайлик. Мамнуният билан айтишим мумкинки, чет эл олий ўқув юртларида таълим олаётган ёшларимиз юқори баҳоларга ўқишяпти. Бугунги кунларда ўзбекистонлик талабалар АҚШнинг Йель, Браун, Эмори, Вортон, Рочестер, Индиана, Миссури, Жон Маршалл; Буюк Британиянинг Манчестер, Бирмингем, Нотенгем, Ридинг, Лидс, Глазго; Германиянинг Фленсбург, Бремен; Японияннинг Хитотцубаши, Васеда, Кейо каби ҳамда бошқа дунёга таниқли университетларида танлаган мутахассисликлари бўйича муваффақиятли равишда таҳсил олишяпти. Бунга далолат сифатида АҚШ олий ўқув юртларида таҳсил олаётган 99 нафар ўзбекистонлик йигит-қизларнинг Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги давлатларидан юборилган ёшлар ҳамда АҚШ талабаларига нисбатан бирмунча юқори натижаларга эришганликларини мисол қилиб келтириш мумкин. Ўзбекистонлик талабалар АҚШдаги 4 баллик баҳолаш тизимида 3,35 балл олишга муяссар бўлиб, олий ўқув юртлари раҳбариятининг, таҳсил бераётган ўқитувчиларнинг катта эҳтиромига сазовор бўлишди.

Яқинда АҚШнинг АКСЕЛС ташкилоти ижрочи директори профессор Дэвидсон жамғармамизда бўлганида қизиқ бир гапни айтиб қолди. Маълум бўлишича, асли ўзи америкалик бўлган мазкур профессорнинг ўғли университет синовларида ҳатто ўзбекистонлик талабаларнинг ўртача балича ҳам баҳо ололмабди. Бундай илғор талабалар қаторига АҚШнинг Пейс университетида таҳсил олаётган фарғоналик Қаҳрамон Жўрабоев, Эмори университетидаги наманганлик Қудрат Нурматов, Стетсон университетидаги андижонлик Нозимахоним Тожиматова, Браун университетидаги бухоролик Шуҳрат Қўзиев, Пейс, Индиана, Техас университетларидаги тошкентлик Бобур Ғофуров, Мирзо Ғуломов, Ўткир Мирсаидов; Буюк Британиянинг Мидлсикс университетидаги самарқандлик Озода Мўминова, Роял Ҳолловей ва Манчестер университетидаги хоразмлик Даврон Мадиримов, Мурод Ҳамроев ва тошкентлик Зафар Каримов; Японияннинг Хитотцубаши университетидаги тошкентлик Алишер Раҳимов каби иқтидорли талабалар киради.

Бундай натижалар жамғарма томонидан танловнинг сифатли ўтказилганидан далолат беради. Қолаверса, биз Беруний, Хоразмий, Форобий, Фарғоний каби буюк алломаларнинг авлоди, бой илмий-маданий мерос ворислари эканимизни тасдиқлайди.

— Яқинда жамғарма томонидан янги ўқув йили учун навбатдаги танлов ўтказилди. Уларнинг якунлари тўғрисида нима дея оласиз?

— Хабарингиз бор, бу йил жамғарма томонидан чет эл олий ўқув юртларида бакалавр ва магистр унвонлари учун таълим олишга ўтган йилгидан икки баравар кўп ёшлар юборилиши мўлжалланяпти. Шу мақсадда йилнинг бошида жамғарма қабул комиссияси республикамизнинг барча вилоятлари вакиллари бўлган 1600 нафардан ортиқ ёш ўртасида танлов ўтказди. Ундан муваффақиятли ўтган йигит-қизларимиз ҳозирги кунда келгусида чет элда таълим олиш билан боғлиқ бўлган жараёнларга тайёргарлик кўришяпти.

Яна шуни таъкидлаб ўтиш керакки, яқин кунларда тажриба орттириш (стажировка) бўйича халқ хўжалигининг устувор соҳаларидан 100 нафар етакчи мутахассисни чет элларга юбориш мақсадида танлов бошланади. Бу йўл билан республикамиз мутахассислари дунёдаги етакчи компанияларнинг иш юритиш шакллари, ишлаб чиқариш технологиялари, менежмент ва маркетинг масалаларидаги тажрибасини ўрганиб келади ва уни халқ хўжалигимизда татбиқ қилиш имкониятига эга бўлишади.

— Жамғарма фаолиятини такомиллаштириш борасидаги ишлар, келгуси режалар ҳақида ҳам тўхталсак...

— Тажриба камлигига қарамасдан, қисқа вақт ичида танлов жараёнларини ўтказиш тартиби тасдиқланди, синовларни ўтказиш учун республикамизда танилган етакчи мутахассислар, фан арбоблари, машҳур ёзувчи ва шоирлар жалб этилди. Фурсатдан фойдаланиб юқорида зикр этилган ишларнинг рўёбга чиқишида ўз ҳиссасини қўшган барча юртдошларимизга, турли соҳалар бўйича комиссия аъзоларига, хусусан, Банк-молия академияси жамоасига, бошқа ҳомийларимизга ўз миннатдорлигимни изҳор этмоқчиман. Ўйлайманки, бир-икки йилдан кейин чет элда таълим олиб қайтган ёшларимиз республикамизнинг иқтисодий-сиёсий мустақиллигини мустаҳкамлаш йўлидаги фидокорона меҳнатлари билан миннатдорликларини билдирадилар.

Келажакдаги ишлар ҳақида гапирадиган бўлсак, биринчи навбатда танлов ўтказиш тартибини янада такомиллаштириш зарур. Президентимиз грантини олишга даъвогар ёшлар орасидан, ҳақиқатдан ҳам истеъдодли, Ватанга садоқатли, фидойиларни бехато танлай олиш керак. Шу мақсадда келгусида мактаб ўқувчилари орасидан, айниқса республикамиз вилоятлари вакиллари орасидан танланган иқтидорли ёшлар учун жамғарма қошида махсус академик-лицей ташкил этишни режалаштириб қўйганмиз. Олдимизга қўйган режаларимиздан яна биттаси халқаро ташкилотлар билан ҳамкорликда чет тилларни ўрганиш бўйича махсус марказ ёки курслар ташкил этишдир. Бу масалага алоҳида эътибор бераётганимизнинг сабаби кўпчилик вилоятларимизда чет тилини ўргатиш даражаси ҳозирги кун талабларига жавоб бермайди. Бунинг натижасида эса ўз соҳаси бўйича иқтидорли бўла туриб, чет тилини яхши билмаслиги боис кўпгина ёшларимиз танловда иштирок эта олмаяпти. Махсус тил марказимиз эса бу камчиликларни йўқотишга бевосита ёрдам беради.

Бундан ташқари, чет элда ўқиётган ёшларимизнинг кундалик ҳаётидан, яшаш шароитидан хабардор бўлиб туриш ҳам муҳим аҳамиятга эга. Ҳозирги кунда бу масалалар хорижий давлатлардаги элчихоналаримиз, ҳамкор ташкилотлар ходимлари орқали амалга оширилаётган бўлса, яқин келажакда элчихоналар қошида жамғармамизнинг махсус вакиллари орқали ҳаётга татбиқ этилиши мўлжалланяпти.

— Маннон ака, жамғарма йўлланмаси билан хорижда ўқиётган ёшларимизнинг билим даражаси юқори эканини айтиб ўтдингиз...

— Ҳа, бизнинг вакилларимиз ўқиш жараёнида билимга чанқоқ, тиришқоқ эканликларини намоён этмоқдалар. Бунинг исботи ўлароқ, илк қалдирғочларимиз - 1997 йил танлови ғолибларидан 15 нафари АҚШ ва Буюк Британия олий ўқув юртларидаги таълим олиш босқичларини муддатидан олдин муваффақиятли тугатиб, ҳозирда диплом ҳимояси билан машғул эканликларини айтиб ўтиш мумкин. Улар Ватанимизга ўзлари танлаган мутахассисликлари бўйича бакалавр, магистр унвонига эга бўлиб қайтишади. Ишонаманки, улар эртанги кунда халқ хўжалигимизнинг энг долзарб, устувор йўналишларида чет элда олган билимларини қўллаган ҳолда Ватанимизнинг иқтисодий мустақиллиги мустаҳкамланишига ўз ҳиссаларини қўшадилар.

Мухтасар айтадиган бўлсак, "Умид" жамғармасининг фаолияти халқимиз илм-зиё салоҳиятини юзага чиқаришга, унинг халқаро миқёсдаги нуфузини оширишга, Президентимиз айтганларидек, жаҳон тажрибаси ва билимларини эгаллашда ёшларга қанот бўлишга қаратилгандир. Бизнинг тажрибамиз билан МДҲдаги айрим давлатлар ҳам қизиқаётгани шундан далолатдир.

Суҳбатдош
Аҳмад ХЎЖА
(ЎзА)

ЎЗБЕКИСТОНДА ҚИРҒИЗИСТОН МАДАНИЯТИ КУНЛАРИ

ИЛДИЗИ БИР ХАЛҚЛАРМИЗ

Мамлакатимизда Қирғизистон Республикаси маданияти кунлари муваффақиятли давом этмоқда. Жойларда турли учрашувлар, кўргазмаю томошалар, суҳбатлар бўлиб ўтмоқда. Қирғизистонлик қардошларимиз пойтахтимизнинг диққатга сазовор жойлари билан яқиндан танишмоқдалар.

Хўш, уларнинг илк таассуротлари қандай? Меҳмонлардан айримлари ўз фикрлари билан ўртоқлашдилар.

Эшимбой АБДУРАЗЗОҚОВ, Қирғизистон Республикаси Давлат котиби, делегация раҳбари:

— Мен Тошкентга бундан атиги бир йил олдин келган эдим. Ўтган давр мобайнида мамлакатингизда ниҳоятда катта ўзгаришлар амалга оширилганлигининг гувоҳи бўлдим. Бу ўзгаришларнинг шиддати шу даражада тез, кўлами шу қадар кенгки, кишини шошириб қўяди. Қурилишлар, ободончилик ишлари, ишга тушаётган янгидан-янги корхоналар... Санаш қийин.

Очиғини тан олиш керак, бундай ўзгаришларни МДҲдаги бирор мамлакатда кўриш қийин. Бу, аввало юртингиздаги тинчлик ва барқарорлик, танлаган йўлларингизнинг тўғрилигию дунё мамлакатлари, жумладан, қўшни давлатлар билан алоқаларнинг яхши йўлга қўйилганлиги билан ҳам изоҳланади.

Ана шундай хайрли ишлар қаторида, Ўзбекистонда маданият ва маънавиятни юксалтиришга ҳам катта эътибор берилаётганлиги янада қувончли. Чунки, қардош Ўзбекистон халқининг ҳар бир ютуғи бизнинг ҳам ютуғимиздир.

Чингиз АЙТМАТОВ, Қирғизистон халқ ёзувчиси:

— Ўзбекистон замини қадимдан Марказий Осиё халқларининг маданий-маърифий ўчоғи вазифасини ўтаб келган. Унинг бутун Марказий Осиё халқлари жипслашувини янада кучайтиришдаги ўрни бениҳоя катталигини алоҳида таъкидлашни истар эдим. Қирғизистон маданияти кунларининг ўтказилиши ҳам икки халқнинг — ўзбек билан қирғизнинг ўзаро бирлигини, яқинлигини мустаҳкамлайди.

Бундан икки йил муқаддам Марказий Осиё халқлари маданияти Ассамблеясига ҳам Тошкентда асос солинган эди. У йирик маданий тадбирларни ўтказиш, шу тариқа Туркистон халқларининг қадим қадриятларини тиклаш ва тарғиб этиш мақсадида тузилган. Ташкилотнинг Ўзбекистон пойтахти - Тошкентда жойлашгани ҳам бежиз эмаслигига эътиборингизни қаратмоқчиман. Бу шаҳар азалдан "Осиё дарвозаси" деган ном билан машҳур. У, таъбир жоиз бўлса, Марказий Осиёнинг маёғидир.

Маданий алоқалар халқларнинг орзу-умидлари, анъаналари муштараклигини таъминловчи муҳим омиллардандир. Бугунги кунда Марказий Осиё халқлари, жумладан, ўзбек ва қирғиз халқларининг якдиллигини мустаҳкамлаш замонанинг тақозосидир. Ҳаётнинг ўзи барчамизни шунга ундамоқда. Яқиндагина ўз мустақиллигини қўлга киритган Марказий Осиё халқларининг порлоқ келажак сари илдам қадам қўйиши учун бошқа соҳалар қаторида маданият соҳасида ҳам мустаҳкам алоқалар ўрнатиш зарур. Бугун Қирғизистон маданияти кунларининг ўзбек заминида байрамона тарзда ўтаётгани халқларимизни янада жипслаштиради. Биз бир-биримиз билан яна ҳам яқинроқ бўлишимиз, қон-қардош халқларимиз орасига нифоқ солишдан манфаатдор кучлар ҳам йўқ эмаслигини эсдан чиқармаслигимиз керак. Мамлакатингизда ўзимни ҳеч қачон бегона сезмаганман. Ҳар сафар Ўзбекистонга келганда кўксимни тўлдириб нафас оламан. Зотан,бу замин менинг ҳам Ватанимдир.

Исо ТЎҚАЕВ, Қирғизистон Жўғорку Кенгеши раисининг ўринбосари:

— Ўзбекистонда, хусусан, Тошкент шаҳрида катта ўзгаришлар бўлаётгани ҳақида кўп эшитган эдим. Ҳатто Бишкекда айримлар менга Тошкентга бориб, бўлаётган ишлар билан яқиндан танишишни маслаҳат ҳам берган эди. Тўғри айтишган экан. Аэропортдаёқ бунга иқрор бўлдим. Бундан уч йил илгари ҳам Тошкентда бўлган эдим. Бугунги Тошкент уч йил олдингисидан бутунлай фарқ қилади. Кўчалар равон, кенг, озода. Шаҳарда ободонлаштиришга алоҳида эътибор қаратилгани ҳам шундоқ сезилиб турибди. Баҳор эса гўзал шаҳарга янада ўзгача тароват ва чирой бағишлаган.

Қисқа вақт ичида Ўзбекистонда мақтаса арзигулик ишлар қилинган. Айниқса, қурилишга алоҳида эътибор қаратилгани аҳамиятлидир. Биз, делегация аъзолари шаҳарнинг диққатга сазовор жойлари билан танишдик. Яқинда қурилган ва айни пайтда фаолият кўрсатаётган маъмурий бинолар ва маданият саройларида бўлдик. Олий Мажлис, Темурийлар тарихи музейи, "Туркистон" саройи, янги меҳмонхоналар шулар жумласидандир.

Улар ўзининг замонавийлиги, чирой ва салобати жиҳатидан ғоят эътиборли. Таъмири ва жиҳозланишида шарқ ва ғарб меъморлиги уйғунлашгани ҳам катта таассурот қолдирди. Албатта, бизда, Бишкекда ҳам шундай ишларни қилиш зарур. Бунда биз Ўзбекистонда бўлаётган ўзгаришлардан ўрнак олсак арзийди.

Мамлакатингизда Қирғизистон маданияти кунларини кўнгилдагидек ўтказиш учун қирғизистонлик меҳмонлар учун барча шароит яратилган. Биз Ўзбекистон раҳбариятига, ушбу тадбирнинг барча ташкилотчиларига миннатдорчилигимизни билдирамиз.

Гулмира САМУДДИНОВА, Қирғизистон миллий кутубхонасининг ахборот ва оммавий ишлар бўлими бошлиғи:

— Бугун Тошкентдаги Навоий номли миллий кутубхонада Қирғизистонда чоп этилган китоблар ва иллюстрацияли нашрлар кўргазмаси очилди. Ушбу тадбир ҳам Қирғизистон маданияти кунлари доирасида ташкил этилган бўлиб, унда 300 дан зиёд асарлар намойиш қилинаяпти. Унинг очилиш маросимида Ўзбекистон ва Қирғизистон ҳукумати ҳамда жамоатчилиги вакиллари, Марказий Осиё халқлари маданияти Ассамблеяси раҳбари Чингиз Айтматов иштирок этишди. Кўргазма «Буюк Ипак йўли бўйлаб» ҳамда «Чингиз Айтматов ва унинг юрти» деб номланган икки қисмдан иборат. Бизни тўлқинлантиргани, ўзбек биродарларимиз мазкур кўргазма фаолиятига катта қизиқиш билан қарашаяпти. Намойишлар залидан ўрин олган ҳар бир асарлар уларнинг назаридан четда қолгани йўқ.

Ўзаро суҳбатлар чоғида эса ўзбек дўстларимиз қардош қирғиз халқи турмуши, у ердаги ўзгаришлар ҳақида кўплаб саволлар беришиб, ўз юртларида содир бўлаётган янгиликлар тўғрисида бизга сўзлаб беришди. Зеро, ўзбеклар ва қирғизлар — тарихан келиб чиқиши бир, қондош халқлардир. Биз ҳамиша бир-биримизга талпиниб яшаймиз. Бундай маданият кунларининг ўтказилиши эса мамлакатларимиз эришган мустақилликнинг меваларидан биридир, деб ўйлайман. Мана, илк бор сизлар бизни очиқ чеҳра билан қарши олдингизлар. Насиб этса, яқин кунларда сизларнинг ҳам қирғиз диёрига ташриф буюришларингиздан умидвормиз. Ахир, халқларимизда «Меҳр — кўзда» деган ҳикматли нақл бор. Бундай дийдорлашувлар ўртамиздаги дўстлик ришталарини янада мустаҳкамлашига ишонаман.

Ирисбек ЖУМАҚУНОВ, Қирғизистон давлат фольклор ансамбли бош дирижёри, республикада хизмат кўрсатган санъат арбоби:

— Ўзбекистонда ҳақиқий маънодаги улкан ислоҳотлар амалга оширилаётганлигини ўз кўзимиз билан кўриб турибмиз. Ҳеч шубҳасиз айтиш мумкинки, Тошкент — Марказий Осиёнинг энг йирик ва замонавий шаҳридир. Менинг диққатимни жалб этган яна бир нарса, жўшқин шаҳар ҳаётида қатъий тартиб-интизом устувор экан. Биров-бировга халал бермайди, ҳамма ўз иши билан банд. Қабул қилинган қонунларга одамлар қаттиқ амал қилишаркан. Бундай ҳолни дунёнинг энг ривожланган мамлакатларида кўриш мумкин. Аслида, ҳамма жойдаям шундай бўлиши керак-да.

Биз Ўзбекистонда ўтказилаётган Қирғизистон маданияти кунларида халқимизнинг қадимий миллий санъатини намойиш этишни мўлжаллаганмиз. Дастурга биноан ижодий гуруҳимиз билан Фарғона водийсида бир неча кун давомида концертлар берамиз. Ансамблимиз репертуаридан халқ қўшиқлари, лапарлар, оқинлар айтишувлари, достонлар ижрочилиги, куй ва рақслар ўрин олган. Сибизға, қўбиз, темирқўмис (чанқовуз), чўпачур сингари қирғиз миллий чолғу асбобларининг наволарини ўзбек қардошларимиз ҳам севиб тинглашларини яхши биламан. Биз кейинги бир неча йил давомида ижодий жамоамиз билан Туркия, Япония, Англия, АҚШ, Германия каби бир қатор хорижий мамлакатларда ҳам ижодий сафарларда бўлиб қайтдик. У ерларда ҳам Марказий Осиё халқлари санъатини бениҳоя қадрлашар экан. Табиийки, буларнинг барчаси мустақиллигимиз шарофатидир. Шу маънода, истиқлол ўзбек учун ҳам, қирғиз учун ҳам тақдирнинг буюк иноятидир.

«Халқ сўзи» ва ЎзА мухбирлари
Ғафур ШЕРМУҲАММАД,
Равшан МАҲМУДОВ,
Аброр ҚИЛИЧЕВ
ёзиб олдилар.

СУРАТЛАРДА: Қирғизистон маданияти кунлари қатнашчилари Ўзбекистон Бадиий академияси кўргазмалари залида.
А. РИСҚИЕВ (ЎзА) олган суратлар.

ОИЛА ЙИЛИДА – ОИЛА КОДЕКСИ

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида ана шу мавзуда илмий-амалий анжуман бўлди. Тадбирда мамлакатимизнинг етакчи ҳуқуқшунос олимлари, адлия ва суд идораларининг, Ўзбекистон Судьялари ассоциацияси, Адвокатлар ассоциациясининг ходимлари, республика Хотин-қизлар қўмитаси, "Оила" илмий-амалий маркази, Ташқи ишлар вазирлиги, Олий суд, "Маънавият ва маърифат" жамоатчилик маркази, "Маҳалла" хайрия жамғармаси ҳамда бошқа давлат ва жамоат ташкилотларининг вакиллари иштирок этди.

Анжуманда таъкидланганидек, мамлакатимизда Президентимиз раҳнамолигида оила манфаатларини таъминлаш, оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилишни кучайтириш борасида жуда катта ишлар амалга оширилаётир. 1998 йил Оила йили деб эълон қилинганлиги шундан ёрқин далолатдир. Олий Мажлис ўн биринчи сессиясида қабул қилиниши кутилаётган Оила кодекси бу борада мустаҳкам қонуний асос бўлиб хизмат қилади.

Сўзга чиққанлар Оила кодекси, хусусан, унинг жамиятимизнинг асосий негизи ҳисобланган оилани мустаҳкамлашга қаратилган жиҳатлари — никоҳ шартномаси, ота, она ва бола ҳуқуқларининг давлат томонидан муҳофаза қилинишини кўзда тутувчи қоидалари тўғрисида фикр-мулоҳаза билдирдилар. Қонунда никоҳланувчиларнинг ўзаро розилигига кўра тиббий кўрикдан ўтказиш, қариндошлик тушунчаси, никоҳ ёши масаласи, миллий қадриятлар ва урф-одатларнинг устуворлиги қайд этилганлиги айни муддао эканлиги таъкидланди. Кодекс халқаро ҳуқуқ нормаларига ва миллий менталитетга мос равишда ишлаб чиқилганлиги қайд этилди. Тушган таклифларни умумлаштириб, Олий Мажлисга тақдим этишга қарор қилинди.

Анжуманни Адлия вазири С. Мирсафоев бошқарди.

(ЎзА)

КЎРГАЗМА ОЧИЛДИ

Пойтахтдаги "Ўзэкспомарказ"да Россия Федерациясининг Свердловск вилояти корхоналарида ишлаб чиқарилган саноат маҳсулотлари кўргазмаси очилди. У Ўзбекистон Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги билан Свердловск вилояти маъмурияти ҳамкорлигида ташкил этилди.

Ўтган йилнинг ноябр ойида Свердловск губернатори Эдуард Россел раҳбарлигидаги ушбу вилоят делегацияси мамлакатимизга ташриф буюрган эди. Мазкур ташриф давомида Ўзбекистон билан Свердловск вилояти ўртасида узоқ муддатли иқтисодий ҳамкорликни йўлга қўйиш, жумладан, ўзаро савдо-сотиқ кўламини янада кенгайтириш, Тошкентда Свердловск вилояти савдо уйини очиш, бизнес-семинарлар, кўргазмалар ташкил этишга қаратилган ҳужжатлар имзоланганди. Шу боис мамлакатимиз билан Свердловск вилояти ўртасида иқтисодий ҳамкорлик кўлами тобора кенгайиб бораётир. Масалан, ўтган йили Ўзбекистон билан ушбу вилоят ўртасидаги савдо ҳажми 90 миллион АҚШ долларидан ошди. Свердловскликлар Ўзбекистонга қора металл ва металлпрокатлари, механик жиҳозлар, самолётсозлик саноатининг бутловчи қисмлари, турли кимё маҳсулотларини келтирса, ўз навбатида юртдошларимиз Свердловск вилоятига пахта, электротехника жиҳозлари, енгил саноат ва самолётсозлик маҳсулотлари ҳамда мева-сабзовот етказиб беради. Айни пайтда Асакадаги "ЎзДЭУавто" қўшма корхонаси ишлаб чиқараётган Ўзбек автомобиллари ҳам Свердловск бозорларида чаққон харид қилинмоқда. Мазкур кўргазма икки томонлама ҳамкорликни янада кенгайтириш йўлида амалга оширилаётган тадбирлардан биридир.

Кўргазмада вилоятнинг етакчи корхоналари саналган, "Уралгидромаш", Артемовск шаҳридаги "ВЕНКОН" машинасозлик заводи, Ирбит автоагрегат заводи, "Урал оптика-механика заводи" каби 40 дан зиёд йирик корхоналарнинг маҳсулотлари намойиш этилмоқда.

Кўргазма 17 апрелда якунланади.

(ЎзА)

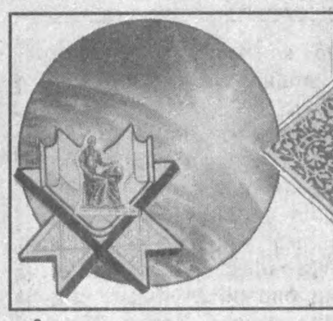

САОДАТНОМА

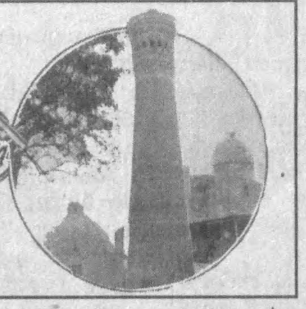

МАЪНАВИЯТ ВА ДИН:

КЕНГФЕЪЛЛИК ВА МУТААССИБЛИК

Газетанинг 10 апрель, ўтган жума сонида тарих фанлари доктори, профессор Аҳаджон Ҳасановнинг «Саодатнома» рукни остида ушбу номдаги мақоласининг биринчи қисми эълон қилинганди. Унда қадимий юртимизда Исломгача амал қилган динлар тарихи, Ислом динининг қарор топишига дахлдор далиллар, сўфийлик таълимоти, буюк соҳибқирон Амир Темурнинг Ислом динига эътиқоди ва муносабати ҳамда мамлакатимизда мустақиллик даврида динларга бўлган юксак эътибор ҳақидаги мавзулар қаламга олинганди. Қуйида муаллифнинг ана шу мавзуларни бойитадиган ва давом эттирадиган иккинчи мақоласини ўқийсиз.

Демак, жонажон юртимиз яқин 1-2 минг йил ичида диний асосдаги урушлар ва мутаассибликдан холи бўлиб келган экан, бугун мамлакатимизда ҳукм сураётган тинчлик, барқарорлик, халқимиздаги хуш кайфият ва кўтаринкилик, порлоқ келажакка ишонч, булар ҳаммасининг заминида ана шу шонли ўтимишимиз, қолаверса, қон-қонимизга сингиб кетган мўминлигимиз-қобиллигимизнинг ҳам роли бор десак, муболаға бўлмас.

Хўш, нега энди охирги пайтларда жамиятимизда қандайдир мутаассиб диндорлар пайдо бўлгани ҳақида гаплар чиқиб қолди? Шу хусусида баъзи фикр-мулоҳазаларимиз билан ўртоқлашмоқчимиз.

Ҳамма нарса қиёсда билинади, дейдилар. Бундан чорак аср аввал камина 4 йил давомида Мисрда яшаб, собиқ СССР элчихонасида хизмат қилганман. Мисрликлар ҳам ўзбекларга ўхшаш бағрикенг, ҳазилмутоибага ўч, хуллас, ажойиб халқ. Ҳарқалай, шунча муддат ичида диний мутаассиблик уёқда турсин, икки ўспириннинг ўзаро муштлашгани, бурнини қонатганини кўрмадим. Энди эса радио, телевидение, газеталар Мисрдан қандайдир мутаассиб диндор шахс инглиз сайёҳлари кетаётган автобусни автоматдан ўққа тутгани, бошқа бири Порт-Саид шаҳрида рус аёли ва унинг қизига пичоқ ургани ва, ниҳоят, Луқсор шаҳрида 60 га яқин сайёҳ ваҳшийларча ўлдирилгани тўғрисида бири-биридан даҳшатли хабарлар тарқатмоқда. Нима учун айнан сайёҳларга ҳужум қилинаётгани ҳаммага аён. Миср миллий даромадининг деярли ярми сайёҳликдан тушади. Демак, бу билан мамлакат иқтисодига болта урилаяпти. Миср ҳукумати диний мутаассибликка қарши кескин чоралар кўрмоқда: юзлаб киши қамоққа ташланди, ўнлаб киши ўлим жазосига ҳукм қилинди. Айни вақтда, Президент Ҳусни Муборак Мисрда пайдо бўлган мутаассибликнинг аниқ манбаига ишора қилди. «Мен бу нарсанинг қаердан чиқиб келаётганини яхши биламан, – деди у ўз нутқларидан бирида. Биздан шарқроқда жойлашган бир йирик давлат, жанубий қўшнимиз ҳудудида экстремистларнинг бутун-бутун лагерларини яратган ва уларни юртимизга киритмоқда. Агар бундай ҳолат давом этаверса, мен ўша давлатга қарши уруш эълон қиламан...». Демак, Мисрдаги мутаассиблик ташқи таъсир натижаси экан. Бизда бундай бўлиши мумкин эмас, деб ким кафолат бера олади?

80-йиллар охири ва 90-йиллар бошини эслайлик. Хусусий сайёҳлик йўли билан юртимизга кўплаб мусулмон «биродарлар» ташриф буюрдилар. Уларнинг аксарияти бир-икки кун расмий меҳмонхоналарда истиқомат қилишиб, сўнг, таҳорат учун шароит йўқ, – деган баҳона билан масжидларда ётиб юрдилар. Бир ҳафталик виза билан келиб, 3-4 ойлаб қолиб кетдилар. Чеккароқ масжидларга жойлашиб олиб, «даъват» йўлида саъй-ҳаракат қилдилар. Баъзи «иймонли етмишбой-саксонбой оталар» ҳовли-жойлар сотиб олиб, 18 яшар қизларга уйланганлари ҳам бўлди. Шаҳар бедарвоза эмас, албатта. 1992 йили бу ишларга чек қўйилди. Аммо бунинг асорати батамом йўқолган деб айта оламизми?

Аслида арабча «даъват» сўзи чақириш, чорлаш, бирон нарсага даъват қилиш маъноларини англатади. Тинчликка, ҳамжиҳатликка даъват қилиш мумкин. У, қисқаси, ислом динида эзгу мақсадларга хизмат қилади. Бўлмаса, юқорида зикр этилган «даъватчилар» кимлар? Булар баъзи ноанъанавий секта вакиллари. Улар ўзларини кўрсатиш, ном чиқариш учун «даъват» билан шуғулланадилар. Уларнинг фаолиятларидан кўпинча давлат (масалан, Покистон, Саудия Арабистони, Эрон) расмий доиралари деярли бехабар бўлишлари мумкин.

Мустақиллигимизнинг дастлабки йиллари кимлардир диний таълим соҳасида «ёрдам» бериш керак, деган фикрда бизга «катта акалик» қилишмоқчи ҳам бўлишди. Уларнинг ичида ҳар тоифа одамлар бор эди. Ўша йиллари араб тилида ёзилган ҳисоботдан бир парчага эътибор беринг: «Буларга (ўзбекларга – А.Ҳ.) бериладиган ёрдам Осиё ва Африканинг бошқа халқлари ва мамлакатларига бериладиганидан тубдан фарқ қилиши керак. Зеро, оммавий тарздаги камбағаллик ва ўта паст даромадга қарамай (айниқса, қишлоқ жойларда), у ерда биронта тиланчини учратмайсиз. Бу халқнинг иззат-нафси шунчалик юқори-ки, улар фақат қандайдир ишнинг лойиҳаси ёки шу ишда шериклик шаклида тақдим этилган ёрдамнигина қабул қилишлари мумкин».

Сир эмас, шундай «шерик»ларни топишди ҳам. Асосий эътибор масжидлар қуришга қаратилди. Маҳаллий «шерик» ҳокимиятнинг қарорини чиқартириб берди, «ҳомий» эса маблағ билан таъминлади. Қарабсизки, қурилиш материаллари тақчил бўлиб турган бир пайтда шоҳона масжидлар қад кўтарди. Қани, ким айта олади: ўша «катта ака»лар биронта касалхона ёки мактаб қуришдими? Йўқ. Ҳай, майли масжид қурилса, яхши. Аммо аҳолининг ҳақиқий эҳтиёжига қараб, зарурат бор жойда қурилдими, бу масжидлар? Йўқ, афсуски, ундай бўлмади. Фақат «улар» хоҳлаган жойда ва «улар» хоҳлаган «шерик»лар билан қурилди, бу масжидлар. Энди, «улар» хоҳлаган имомларни тайинлаши ва ёки келтириши қолган эди, холос. Буёғини ҳам ўйлаб кўришган экан. 1992 йили Мовароуннаҳр (ҳозирги Ўзбекистон) мусулмонлари идораси 20 талабани Саудия Арабистонига расмий йўл билан ўқишга юборишга ҳаракат қилиб турган бир пайтда «улар» ўзларича 200 талабани ғайрирасмий қабул қилиб қўйишибди! Юқорида зикр этилган ҳисоботда бу хусусида антиқа ибора бор: «Ҳозир ўқувчиларнинг савияси устида ўйлаб ўтирадиган пайт эмас!». Бу «лойиҳа» ҳам маълум сабабларга кўра чала қолди.

Амалга ошмай қолган яна бир «лойиҳа»ни эслаш жоиз. «Ҳомий»лар «аҳолининг рағбатини ҳисобга олиб» араб алифбоси, араб тилини оммалаштириш учун кўп харажат ва ҳаракат қилдилар. Улар 70 йилдан бери етук арабшунос мутахассисларни чиқараётган, собиқ СССР даврида араб мамлакатларида ишлаган таржимонларнинг ярмидан кўпини етиштириб берган Тошкент шарқшунослик институтини эмас, негадир, у ёки бу масжиднинг имоми ёки мутаваллийсига «араб тилидан мударрислик қилгани, араб имлосидан дарс бергани учун» маблағ бериб, тилхатлар олдилар. Охир-оқибат нима бўлди? Чала муллалар сони янада кўпайди.

«Акалар»-ку, ўз йўлига. Батамом бошқа тоифадаги «даъватчи»лар, тўғрироғи, «таблиғчи»ларни ҳам кўрдик. 1991 йилнинг кузида Андижон шаҳридаги «Девонабой» масжидини ўзига «қароргоҳ» қилиб олган бангладешлик бир «таблиғчи» ёдимдан кетмайди. На ўзбек ва на араб тилини билади. Қуръон оятларини инглиз акцентида бузиб талаффуз қилади. Соч-соқолининг исқиртлигига қараб бўлмайди. Суҳбатлашсам, умуман саводи йўқ экан. Шундай одам бизни мусулмончиликка ўргатишга келибди!..

Ташқи омил қанчалик кучли бўлмасин, ички омил ҳал қилувчи рол ўйнайди, деган тушунча бор. Шу нуқтаи назардан, мустақиллигимизнинг биринчи йиллари республикамизда диний ҳаёт қандай кечганини бир эсласак. Аввало, шуни очиқ-ошкора айтиш керакки, ўша йиллари Ўзбекистон мусулмонлари идорасига раҳбарлик қилган шахслар ва баъзи бир вилоят бош хатиблари, юмшоқ қилиб айтганда, тўғри йўл тутмадилар. Улар республика учун энг мураккаб бир пайтда «демократия» тўлқини остида оғир – босиқлик ўрнига митингбозликка ружу қилдилар, ҳукуматдан фақат талаб қилиш, фақат «ундириш» пайида бўлдилар. Давлат идорасига одатда ариза ёки илтимос билан мурожаат қилинишини улар батамом унутиб қўйишди. Мана, мисол учун биргина Андижон шаҳрида 1992 йил 6-8 январь кунлари юз берган воқеалар ҳақида баъзи маълумотлар: 6 январь кечқурун «Жомеъ» масжидидан келган бир гуруҳ вилоят раҳбариятидан бадиий ишлаб чиқариш устахонаси биносини масжид тасарруфига ўтказишни талаб қилди. Улар кечаси 0.30 да тарқалишди. 8-январь эрталаб 10.00 дан 9-январь 0.30 гача «Девонабой» масжидининг бир гуруҳ қавми сиёсий маориф биносини мадраса учун беришни қатъий талаб қилиб, митинг уюштирдилар. 1992 йил 25-27 февраль кунлари ўтган Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари идорасининг навбатдан ташқари қурултойида қабул этилган резолюцияда Алишер Навоий номли опера ва балет театри биносининг талаб қилиниши, республика газеталаридан бирида босилган мақола туфайли муаллифнинг «кофир» деб эълон қилиниши ақлга сиғмайдиган ишлар бўлди. Бу сингари воқеаларнинг кульминацияси деб Наманганда компартия вилоят қўмитаси биносининг «босиб» олинишини ҳисоблаш мумкин.

Собиқ муфтий Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф давлат органи бўлган Дин ишлари бўйича қўмитага қарши у тузилган кундан бошлаб компанияни авж олдирди, ўзига моил бўлмаган дин арбобларини вазифаларидан четлатди. Унинг жойлардаги гумашталари эса давлат идораларига кўплаб, аксарият ҳолларда имзосиз хатлар, телеграммалар уюштирдилар. Уларнинг баъзиларида нафақат талаб, балки дўқ-пўписа оҳанглари бор эди. Намангандан келган бир имзосиз хатда «Наманган вилоятида қўлидан иш келадиган одамлар 500 мингга етади», «водий мусулмонлари қўзғалиб кетиши мумкин» деган иборалар бор эди. Бундай кайфият охир-оқибатда Тожикистондаги диний мухолифатга хуфёна моддий ёрдам беришгача бориб етди.

«Қасосли дунё» дейдилар. Муфтийнинг тутган йўлини маъқулламаган дин арбоблари (айниқса, Тошкент шаҳри ва вилоятнинг аксарият имомлари) унинг фаолиятига қарши норозилик билдирдилар, раҳбарликдан кетишини талаб қилдилар. 1991 йил июнидан 1993 йил апрелигача муфтий 14 марта «тахт»дан ағдарилди. Диний идора ёнидаги «Тиллашайх» масжидининг қавми 2 йил мобайнида уни намозга киритмай қўйди. Ниҳоят, 1993 йил 29 апрелда бўлиб ўтган Уламолар Кенгаши мажлисида у вазифасидан озод қилинди.

Ана шу аснода Ўзбекистонда «ваҳҳобийчилик» деган нарса пайдо бўлди. Дастлаб Фарғона водийсининг баъзи масжидларида куртак отган бу «ҳаракат» республика бўйлаб ёйилди. Айтиш мумкинки, улар биринчи кунларданоқ бежо ва қалтис қадам босдилар: 1989-1990 йиллари Қўқон ва Андижонда улар томонидан «Жомеъ» масжидлари зўрлик билан босиб олинди.

Хўш, «ваҳҳобийчилик» нима ўзи, у қаердан келиб чиққан?

«Ваҳҳобийчилик ҳаракати» – Арабистон ярим оролининг марказий қисмида XVIII аср ўрталарида юзага келган диний-сиёсий оқим бўлиб, унинг асосчиси Муҳаммад ибн Абд ал-Ваҳҳобдир (1703-1787 йиллар). Ақоидда Ибн Таймия, Ибн ал-Қаййим ва Ибн Касирларга эргашган Абд ал-Ваҳҳобнинг таълимоти Ҳанбалия мазҳабининг энг кескин шаклдаги ифодасидир. Ваҳҳобийчиликда ғайридинларга ҳамда «илк ислом аҳкомларидан чекинган» мусулмонларга қарши кураш алоҳида ўрин тутади. Абд ал-Ваҳҳоб уларни «жоҳилия давридагидан баттарроқ кўп худоликлар» деб таърифлаганди. Ваҳҳобийчилар сиёсий рақиблар билан курашда ошкора экстремизм билан ажралиб турганлар.

Шуниси қизиқки, Абд ал-Ваҳҳоб диний тарғибот ишларини 1740 йилдан, яъни ўз отасининг вафотидан сўнг фаоллаштирган, чунки ота-ўғил ўртасида даъватнинг услуби хусусида ихтилоф мавжуд бўлган. Абд ал-Ваҳҳоб ўз мақсади йўлидан, Англия разведкаси билан ҳамкорлик қилгани ҳақида далиллар бор. Уни, ҳатто киндик қони тўкилган Уйайнадан қувиб чиқаришган ҳам. Моҳият эътибори билан ваҳҳобийлик ўша давр Марказий Арабистони муҳити учун қўл келди. Саудийлар сулоласидан Амир Муҳаммад ибн Сауд (1725-1765) Абд ал-Ваҳҳоб билан келишиб, унинг таълимотидан Арабистонни бирлаштириш мақсадида фойдаланди.

XIX аср бошида ваҳҳобийчилик Арабистондан ташқарида–Ҳиндистон, Индонезия, шарқий ва шимолий Африкада ёйилди. Ваҳҳобийчилар ўз ақидаларини бутун дунёда тарқатишни пировард мақсад қилиб қўйганлар. Улар, айниқса, мустақилликка эришган ёш республикаларга катта эътибор билан қарайдилар. Хусусан, Марказий Осиёда ваҳҳобийликни ёйиш учун ҳаракат бор.

Биз юқорида минтақавий ислом тушунчаси бир неча аср аввал пайдо бўлган, дедик. Гап у ёки- бу мазҳабнинг бир-биридан афзаллиги устида эмас, балки у ёки бу мазҳабнинг муайян минтақада шаклланганй ва ўша ер аҳолисининг қон-қонига сингиб кетгани ҳақида кетаяпти. Ваҳҳобийчилик Ҳанбалия мазҳабининг бир оқими сифатида қайсидир давлат халқи учун мос экан, марҳамат. Лекин у бизнинг шароитимизга тўғри келмайди. Унинг баъзи талаблари болани—отага қарши қилиб қўймоқда. Ота-онага нисбатан чуқур ҳурмат, катталарга—иззат, кичикларга–мурувват, мискинларга—саховат каби қадриятлар ўзимизнинг соф миллий одат бўлиши билан бир қаторда азалдан мўмин-мусулмонлигимизнинг ҳам белгиси бўлиб келган. Кимда-ким, кимларнингдир ноғорасига ўйнаб, асрлар оша шаклланган маҳаллий-исломий қадриятларимизга нисбатан беҳурматлик қиларкан, у ўзини жамиятга қарши қўяётганини билармикин?! Кейинги пушаймон, ўзингга душман, дейдилар. Намоз пайтида ваҳҳобийчиларга тақлид қилиб, қўлларини хотинларга ўхшаб кўкракларига қўйиб, оёқлари орасини баҳаёларча ярим метрдан кериб, атайин баланд овоз билан, жўр бўлиб, «омин» хитоби ила қарияларимизнинг ғашига тегаётган (чунки бундай одат бизда ҳеч бўлмаган), намоздан сўнг худди бир ишни қойил қилгандек, қўлларини «ғолибона» кўтариб, масжиддан чиқаётган, узун соқол, аслида ғўр болалар таналарига ўйлаб кўрсалар, ёмон бўлмасди. Имомлар нечун ўзлари раҳбарлик қилаётган масжидларда уларга лоқайд ва бефарқ қарайдилар, тартибга чақирмайдилар?

Энг ачинарлиси шундаки, бун-дай манзара бутун дунё афкор оммасининг кўз ўнгида содир бўлаётир. Ғарб ишбилармонларининг мустақиллигимизнинг дастлабки йилларида Эрон, Афғонистон, Тожикистон воқеаларидан сўнг аҳолиси Арабистон ярим оролидаги 6 мусулмон давлати аҳолисини қўшиб ҳисоблаганидан кўп бўлган, ер майдони Германия ва Австрияни биргаликда олинганидан катта бўлган Ўзбекистонга хавотир билан қарашларида ўзига хос мантиқ бор эди.

Мустақилликнинг ана шу ўта масъулиятли йиллари ёш Ўзбекистон ҳукумати жуда мураккаб вазифани бажарди: миллий, шарқона анъаналарга содиқ қолган ҳолда, изчил ислоҳотлар орқали, ҳуқуқий, демократик, жаҳоннинг энг мутараққий андозаларига мос келадиган жамият пойдеворини қурди.

Шу ўринда хотирамга беихтиёр икки тушунча келди: «ислоҳот» ва «солиҳ инсон». Буни қарангки, «ислоҳ» ва «солиҳ» сўзлари (арабча с-л-ҳ феъли «тўғри йўлда бўлмоқ» маъносини англатади) бир ўзакдан. Биринчисининг луғавий маъноси ўзбекчада «тўғри йўлга солиш» бўлса, иккинчиси – «тўғри йўлдан юрувчи» дегани. Ислоҳотчиси – давлат, фуқароси – солиҳ бўлган жамиятдан саодатли нарса бўлиши мумкинми?! Арастудан сўнг муаллими соний деб ном олган буюк ватандошимиз Абу Наср Форобий шундай жамиятни орзу қилмаганмиди?!

ҚИССАДАН – ҲИССА: Президент Ислом Каримов ва унинг ҳукумати зикр этилган вазиятда бирдан-бир тўғри, маданий йўлни танладилар, яъни изчил ислоҳотлар ёрдамида шундай шароит вужудга келтирилдики, бу ислоҳотларга қарши энди фақат нияти нопок киши фаолият кўрсатиши мумкин.

Ўзбекистон халқлари қадим замонлардан ўзаро иноқлик ва аҳиллик руҳида яшаб, диний анъаналарини адо этиб, ўз миллий маданиятларини эъзозлаб келган эканлар, эндиликда мустақиллигимиз туфайлигина ана шу маънавий меросни сақлаш ва янада бойитиш учун кенг имкониятлар пайдо бўлди. Келинг, буюк келажак йўлида ҳар биримиз солиҳ амаллар қилайлик, солиҳ инсонлар бўлайлик, юртимиз обод бўлсин-у, ўзимиз бағрикенг, шод яшайлик!

Аҳаджон ҲАСАНОВ,
тарих фанлари
доктори, профессор.

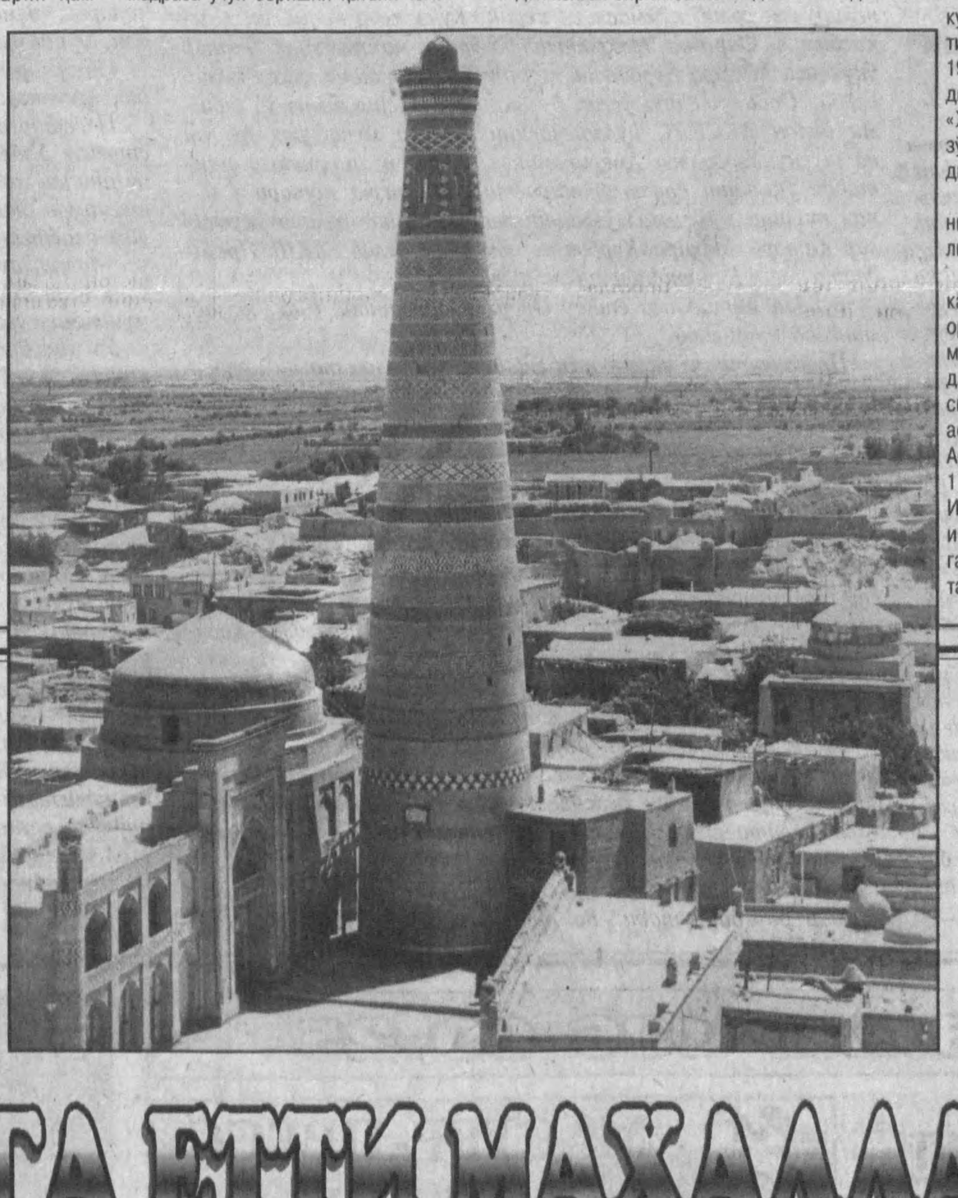

Тарбия бизлар учун ё ҳаёт, ё мамот, ё нажот, ё ҳалокат, ё саодат, ё фалокат масаласидир.

Абдулла Авлоний.

ЖАВОБГАРЛИК

11. КИБРЛИ «ҚАВМ»

– Отам қишлоқнинг катта муллаларидан бўлган, шу кишининг таъсирида биз ҳам болаликдан намоз ўқишга одатланганмиз, – дейди Шаҳрисабз туманидаги Амир Темур жамоа хўжалигида истиқомат қиладиган Луқмонжон Қаюмов. – Яратганга шукроналик ва бандалик бурчимизни бажара бошлаганимизга ҳам йигирма беш йилдан ошди. Ўзим – ҳайдовчиман. Хизмат юзасидан тез-тез Тошкентга келиб тураман. Кўпинча йўловчилар билан бирга тунни Отчопарда ўтказишга тўғри келади. Шукрки, пойтахтдаги йирик бозорларнинг барчасида масжид мавжуд. Отчопарда ҳам каттагина масжид бор. Бир неча марта шом намозини шу ерда ўқидим, лекин бора-бора бу масжидга оёқ босишга юрагим бетламай қолди.

Негаки, масжид намозхонларининг аксарияти тижоратчи мўминлардир, уларнинг одатлари жуда бошқача: фарзни ўқишади-ю, суннатни адо этишмайди, бу майли, ҳар кимнинг қилган амали ўзига, лекин атай бошқаларнинг ғашига тегиб, уларнинг намозига халақит бериб, бировни одаммисан, демай беписанд қарашлари... ғалати-ку, а?! Улар жамоат намозида ҳам имомга эргашмай тўсатдан «Оллоҳу акбар!» дея қичқириб юборишади. «Фотиҳа» сурасидан сўнг овозларини борича қўйиб: «Оми-и-ин!» дея бақиришади. Фарз намози тугагач эса, тўс-тўполон кўтарганча, суннат намозини ўқиётганларни туртиб-суртиб, ташқарига чиқиб кетишади. Бу – ҳар қандай мўминга малол келади, хаёли чалғийди ва ўқиётган намозидан ҳам кўнгли тўлмайди. Ахийри, бир биродаримиздан сўрадим:

– Ким ўзи булар? Нега бундай қилишади?

– Ваҳҳобийларнинг бир тоифаси, – деди у.

Биродаримизнинг айтишича, бу тоифа пайғамбаримиз саллоллоҳу алайҳи ва салламни тан олмас, суннатни адо этишни ўзларига эп кўришмас экан. Шуни билгач, «Ё тавба!» дея ёқа ушладим.

БИР БОЛАГА ЕТТИ МАҲАЛЛА ОТА-ОНА

ёхуд ваҳҳобийлик, илмсизлик, лоқайдлик ҳақида баҳс

УЧИНЧИ МАҚОЛА

- «Ана, биз мусулмонларнинг лоқайдлиги»
- Уй тарбияси онанинг вазифасидир
- Шарқшунослар нима юмуш билан банд?
- XXI асрга қадам қўйишга тайёрмизми?

Ваҳҳобийларнинг кибру ҳавоси жуда баланд экан. Аслида кибр ва катталик Алоҳга хос, эди-ку! Буни улар, чамаси, ёдларидан чиқариб қўйишганга ўхшайди...

Бу қандай қавмки, ўзлари суннат намозини ўқишмайди, тағин ўқиётганларни жўрттага туртиб, олдидан ўтиб кетишади. Бу – беодобликдан ташқари: – Биз шу амалларни сиздан яхшироқ билгучилармиз! – деган иддао, номозхонлар эътиборини ўзларига жалб қилиш эмасми?! Шундай ҳолатда соддадил мўминлар шошиб қолади, амалларига нисбатан ишончсизлик туғилади. Бундай дейишимнинг боиси шуки, ўзим ҳам бир майдон шундай саросимада юрдим, кейин Қуръони карим, ҳадиси шариф, «Ислом дини қоидалари ҳақида қўлланма»ни қайта мутолаа қилиб, ота-боболаримиз қилган ишни қилиб, хато қилмаганимга амин бўлдим. Шундан сўнг ваҳҳобийларнинг пайғамбаримиз саллоллоҳу алайҳи ва салламни тан олмасликлари сабаби, бундан қандай манфаат кўриши, мақсад ва муддаолари нима – шуни ҳам билиб қўяй деган ниятда кўп сўраб-суриштирдим-у, лекин дуруст бир йўриқнома топа олмадим...

12. ЛОҚАЙДЛИК ЁКИ БАЪЗИ БИР МУЛОҲАЗАЛАР

Жадидчилик раҳнамоси Маҳмудхўжа Беҳбудий Қуддуси шарифдаги масжиди Сухратилло зиёратида юздан зиёд насроний, яҳудий сайёҳни учратиб, уларнинг «оғзидан Умар, Абдумалик, Қаловун, масжиди Муҳаммадий» деган сўзларни эшитгач, ўкинч билан бир фикрни қайд этади: ***«Қўлларинда... ҳар навъ оврупойи тилларида ёзилган «Раҳнамо» (маълумотнома, йўл кўрсатувчи) китоблари бордурки, ҳар нимарсани тарихи ила биладурлар.***

Қуддуси шарифдан мусулмоний хатда бир «Раҳнамо» ахтардим, йўқ. Фарансавий, немис, англис, румча, русча, арманича, ҳатто булғарчаси бор. Ялғуз мусулмончаси йўқ. Ана, биз мусулмонларнинг лоқайдлиги...»

Бу ҳол ҳамон табиатимизда яшаб келаётир. Ҳозиргача қатор исломий китоблар нашр этилди, шубҳасиз, улар илмдан огоҳ кишилар илмини зиёда этади, лекин оддий одам, ҳайдовчи, деҳқон ё даштда қўй боқиб юрган чўпон ҳам ўзига керакли маълумотни оладиган:

– ислом ва унинг мухтасар тарихи, мазҳабларнинг юзага келиши ва бунинг сабаблари, фарқли жиҳатлари, хусусан, ота-боболаримиз 1300 йилдан буён амал қилиб келаётган ҳанафий мазҳаби, мазҳаб эгаси Абу Ҳанифа шахси, ярим миллиард мўмин эргашган мўътадил ва бағрикенг бу мазҳаб нега маҳаллий шароитлар ва урф-одатларни ҳисобга олгани;

– исломга мухолифатлик ва уни ичидан бузиш сиёсати, динни восита қилиб ҳокимият учун курашган ҳар хил оқим ва ҳаракатлар, уларнинг исломга ва мўминларга етказган зиёни;

– тариқат аҳллари, уларнинг тариқати моҳияти, шариат билан тариқатнинг ўзаро фарқи ва чамбарчас боғлиқлиги содда ва лўнда тушунтириб берилган йўл кўрсатувчи китобчалар мавжудми бизда?

Йўқ.

Албатта, бу китобчаларнинг ҳар бири бир жабҳага бағишланган бўлиши, бир-бирини тўлдириб бориши, яхлит олиб қараганда эса, бир бутунлик касб этиши лозим.

Хожа Баҳоуддин Нақшбанд шундай дейдилар: «Мағиз пўстнинг ҳимоятида бўлади. Агар пўстга нуқсон етса, мағизга ҳам таъсир этади». Биз ният қилган «Раҳнамо» китоблар мағизни ҳифзи-ҳимоясига олган пўст вазифасини ўтай олиши керак.

Иккинчидан, *ваҳҳобийлик бўладими, толибон бўладими, акрамийлик бўладими, қатъий назар,* ***ислом оламида мўминлар орасига ихтилоф солувчи бузғун оқим амалга кирган кундан бошлаб унга қарши ҳаракат ҳам юзага келган. Исломий маърифат улашувчи ҳар бир уламо бу тажрибалардан огоҳ бўлиши жоиз-ку.*** *Бугун аксар имомлардан Макка шаҳри муфтийси Аҳмад ибн Зайни Деҳлоннинг «Ал-дурар ал-санийя фир-радди алал-ваҳҳобия» китобига кўзингиз тушганми, деб сўрасангиз, сукут сақламоқдан нарига ўтишмайди. Эрта бир кун Муҳаммад ибн Абд ал-Ваҳҳоб тобеъларидан бири келиб, шу имомга: «Чиқ бу масжиддан, жамоага ўзим имомлик қиламан, чунки бизнинг раҳнамомиз ҳам Абу Ҳанифадан ортиқ билгучилардан бўлган!» – дея ўжарлик қилса, уни рад этишга бир журъат сезармикан, қачонки шунга қувватлантирувчи илми яқин ва далилга эга бўлмагач?!*

Учинчидан, *Қурбон ҳайити куни кўнгил сўраб борилган бир хонадонда бир неча киши: «Бешик тўйи – бидъат!» «Бидъат эмас!» – деган хусусда баҳс қилиб қолди. Бидъат деб эшитгани: «Бу – янгилик-ку!» – дея фикрини асослаган бўлди, рад этган киши эса: «Бешик тўйининг нимаси ёмон?» – дея даъво қилди. Шу ўринда бу миллий маросимни ёқлаш ёхуд қоралашга асос бўлгулик бир далил келтирувчи мусулмон топилмади. Шунда биз «бу – ўтирганлар ўзларининг ҳанафия мазҳабига тобе эканликларидан, умуман, исломда Қуръон ва суннат таълимотига зид бўлмаган урф-одатлар ҳам «Ислом ҳукмларининг масдарлари» бўлиши мумкинлигидан ҳали огоҳ эмас эканлар-да», деган андишага бордик. Шунинг учун ҳам* ***имомларимиз амри маъруф қилганда, фақат мўминнинг Оллоҳ ва ҳақ пайғамбар, оила ва яқинлари олдидаги бурчлари ҳақида насиҳат айтиш билан чекланмай, пайғамбарлар, мазҳаблар, тариқатлар ҳақидаги билимларини қуёшдай равшан қилиб жамоага етказишса,*** *уларнинг маънавий эҳтиёжлари маърифат нуридан тўйинишига хизмат қилган бўлар эди.*

«Ваъзхон шундай бўлсинки, – дейилади Мир Алишер Навоий асарларида. – Унинг мажлисига бўш кирган одам тўлиб чиқсин, тўлиб кирган одам эса енгил тортиб, холи қайтсин».

Тўртинчидан, *ақидапарастлар мусиқани бидъат дейишади, шарқшунослар эса Абу Юсуф ибн Исҳоқ ал-Киндий IX асрда араб мусиқашунослигига асос солганлигини, яхши мусиқа чиройли хулқ туғдиришини илман асосланганлигини, ҳатто мусиқа воситасида шол ётган болани оёққа қўйиб, юргизиб юборганлигини жуда яхши билишади. Лекин улар мутаассибларга муносабат билдиришга ўзларида рағбат сезишмайди, аксинча, «Ҳозирги араб тилшунослигининг долзарб муаммолари» хусусида тадқиқотлар қилишадими-ей?! Тўғри, бу ҳам илм, аммо «араб тилини билмайдиган халққа шу тобда бу тадқиқотнинг нима ҳожати бор экан?» - деб ўйлаб қоласан киши.*

Олимлар, энг аввало, халқни ўйлантириб турган муаммони ойдинлаштириб бермайдими?

Ваҳҳобийлар ҳаракати ҳақида европалик, шунингдек, араб, турк, рус шарқшунослари XIX асрдаёқ йирик тадқиқотлар яратишган, бизнинг шарқшунослар эса табиатимиз ва фитратимизга ёт бу ҳаракат ҳақида деярли жим туришибди, десак хато бўлмайди.

(Давоми 4-бетда).

БИР БОЛАГА ЕТТИ МАҲАЛЛА ОТА-ОНА

(Давоми. Боши 3-бетда).

Гап фақат бу ҳаракат хусусида эмас. Ислом ҳақидаги маълумотнома китобни янгилаш вақти келмадимикин?

Беҳбудий айтган йўриқномаларни, «Ислом миллатчилиги», мазҳаблардан ташқари ҳаракат ва оқимлар ҳақидаги тадқиқотларни улар яратмаса, ким ёзади?

Ҳақиқатан ҳам, биз ўта лоқайдмиз. Бошимиз бориб қаттиқ бир тошга теккандагина шунга эътибор қаратамиз. Ҳолбуки, бу ҳар биримиз миллат олдида ҳар куни қилиб боришимиз лозим бўлган оддий бир иш-ку!

Беҳбудий сўнгги нафасида қилган илтижо ёдингиздадир: «Туркистон болаларини маърифатсиз қолдирмангизлар!».

13. «БИЗНИНГ ХУДОМИЗ – ҲАРРИ КРИШНА!»

– Олой бозорига кираверишда ажаб бир воқеанинг устидан чиқдим, – дейди оқсоқол адиб Одил Ёқубов. – Очиқ майдонда бир гуруҳ ёшлар давра қуриб, зикрга тушаётган экан. Яна денг, улар жўр овозда дам-бадам: «Ҳарри Кришна!» – деб бақириб қўйишади. Ҳайрон бўлдим: бегона эмас, ўзимизнинг йигитлар, аммо афт-ангори жуда ғалати. Бўйинларига аллабалоларни тақиб олишган, тақирбош, дарвоқе, бир тутам кокиллари ҳам бор. Кўққисдан бири ёнимга келиб:

– Биз Кришна учун эҳром қурмоқчимиз, шунга хайру эҳсон қилинг! – деб қолди.

– Кришнанг ким ўзи? – деб сўрадим энсам қотиб.

– Худомизнинг номи шундай, биз унинг динидамиз...

Бу гапни эшитиб, рости, кўнглим чўкиб кетди. Нималар бўлаяпти ўзи? Бу ёшлар кимдан андоза олиб ҳаётга қадам ташлаяпти? Дунё мусулмонларининг бир қисми тасаввуф, хусусан, нақшбандийлик, яссавийлик, кубровийлик тариқатига амал қилиб яшаса-ю, бу азизларнинг зурриётлари «Бизнинг худомиз – Ҳарри Кришна!» – деб аюҳаннос солиб юришса?...

Кеча йўлим тушиб, марказий универмагга кирдим, миллати нотайин бир қиз – қўлида бир даста китоб, русча, йўқ, насроний дини ҳақида эмас, қандайдир худолар, биз эшитмаган пайғамбарлар ҳақида – универмагни айланиб чиққунимга қадар, ишонсангиз, уч марта йўлимни тўсиб, шу «муқаддас китоб»ларни олишга, шу динга киришга даъват этди.

– Қўясанми-йўқми?! – дедим охири. – Учинчи марта йўлимни тўсишинг!..

– Демак, Худойим шуни хоҳлаяптида! – дейди у.

– Менинг ўзимнинг Худойим бор, - дедим мен. – Дину иймоним бор!..

Шундан кейин уйга бориб, дўппини олиб қўйиб ўйлаб қарасам, «Ҳарри Кришна!» деб аюҳаннос солгани учун фақат ўша ёшларни айблаш ҳам адолатдан эмас экан. Биз XXI аср бўсағасида яшаяпмиз, дунёга юз очдик. Ва бундай вазиятда турли ниятдаги мафкуравий таъсирлар бўлиши табиий. Ва бу қуюнга ўхшайди, у мўрт ниҳолларни эгиб қўйиши муқаррар. Бу эса ҳар бир ниҳол парваришига, аввало, ота-онадан алоҳида меҳр ва эътибор талаб қилади. Биз эса фарзанд тарбиясига енгил қарашга одатланиб қолганмиз...

Ўша қиз ҳақида мен кейин ҳам кўп ўйладим. Қаранг, бегона бир мамлакатда қиз боши билан ўзининг ақидаси ва ўзининг динига у ҳеч тап тортмай даъват этиб юрибди. Нега биз бошқа бир ғайридин халқ ичига бориб, динимизга, нақшбандийлик ё яссавийлик тариқатларига уларни даъват этиш у ёқда турсин, ҳатто ўз фарзандларимизни, эътиқодимизни ҳимоя қила олмаяпмиз? Нега?

Бу – иймони саломат ҳар бир киши жиддий ўйлаб кўриши лозим бўлган масала.

Айримлар буни ўткинчи қийинчиликлар билан изоҳлаяпти. Йўқ, ундай эмас, мен уруш йиллари азбаройи жон сақлаш ва очлик балосидан қутулиш учун ҳаром ўлган, кўмиб ташланган молни қазиб олиб, унинг гўштини пишириб еган, тут пишиғига етгач, тут еб жон сақлаган болаларни биламан, улар арзимаган ҳақ учун хўжалик даласида силласи қуриб йиқилгунча ишлар эдилар, лекин қандайдир таъма учун дин ва ақидаларини тарк этган эмас. Кейинчалик ўша болалардан йирик-йирик олимлар, арбоблар етишиб чиқди.

Нега биз бу қадар сусткашмиз? Чунки фидойилик етишмайди.

Бизда худбинлик жуда кучли.

Ҳозир нима кўп, ахлоқсизлик, бузғунчилик, жангарилик ташвиқ қилинган, ахлоқни бузишга олиб келадиган манбалар жуда кўп. Видеотасма дейсизми, хорижий телевидение кўрсатувлари дейсизми, хорижий газета, журналу китоблар дейсизми...

Ундан ҳам хатарлироқ таҳдид қилаётган гиёҳвандлик, СПИД...

Азал-азалдан шубҳали кимсалар уй атрофида айланишса, даставвал аёллар хавотир олган, аста бориб дарвозани тамбалаб қўйишган. Бугун шундай бир вазият туғилдики, мамлакат дарвозалари дунёга ланг очилди, ундан дўст ҳам, душман ҳам кириб келиши мумкин, шундай экан, ҳушёрликни қўлдан бермаслик лозим, ҳар биримизнинг азиз ва муқаддас даргоҳимиз бўлган оилани, болаларимизни, уларнинг ахлоқу сажиясини кўз қорачиғидай эҳтиёт қилиш керак! Қаранг, ҳатто қушлар ҳам ёт ҳамлалардан полопонларини паноҳида асрайди-ку, ахир!

Шу маънода «Ижтимоий-маънавий муҳитни соғломлаштириш, диний ақидапарастликнинг олдини олиш чора-тадбирлари тўғрисида» ҳукуматимиз қабул қилган қарор ҳар бир мўмин-мусулмоннинг айни кўнглидаги иш бўлди.

14. ЁШЛАР УЛКУ* ОЛИШНИ ЯХШИ КЎРАДИ ЁХУД БАЪЗИ БИР МУЛОҲАЗАЛАР

Жанубий Кореядаги машҳур «ДЭУ» компаниялари гуруҳи асосчиси Ким У Жунг ўзига тенгдош авлод ёшлиги жуда оғир шароитда кечганлигини ёзади: «Эрталаб соат 6 дан тунги 12 гача ақлдан озгудек ишлар эдик... – дейди у. – Ишда мукаммалликка интилиш, ватанпарварлик ҳисси бизни шунга даъват этган. Ватанимиз тараққиётига ўз улушимизни қўшишни истардик. Агар бизнинг авлод ***бахилликка берилганда, ўз шахсий манфаати учун қайғуриш*** *билангина чекланганда ва* ***ялқовлик*** *қилганда, бугун сиз кўриб турган тараққиётга эриша олмаган бўлар эдик... ва бу фидойиликни бизга ўқитувчиларимиз сингдирган, улар бизни ёниб яшашга ўргатдилар».*

Агар биз мамлакатимиз муаллимлари Ким У Жунгнинг ўқитувчилари каби заҳмат чекишмаяпти, десак, унда хорижда ўқиётган, бўлак жабҳаларда юлдуздай чақнаб чиқаётган иқтидорларни ким тарбиялаб вояга етказаётир, деган ҳақли савол туғилади. Лекин рўй-рост айтадиган бўлсак, бизнинг аксар муаллимлар аллақачоноқ идеаллик шоҳсупасидан тушиб кетишган. Фақат улар эмас, ёшлар ташкилоти ҳам...

Маърифат аҳли ўзгалардан ҳамиша бир қадам олдинда юриши керак, мадомики тобелар уни босиб ўтишга журъат қилдими, билингки, у мавқеини йўқотган. Ва бу бошбошдоқлик, парокандаликка, алалоқибат, йўлни йўқотишга олиб келади. Агар, мен янглишмасам, саксонинчи йилларда мактаб ҳаётида шундай бир вазият кўзга ташланди, аксарият ўқитувчилар тирикчилик ташвишларига ўралашиб қола бошлашди, радио, телевидение орқали беҳисоб информация олаётган ўқувчилар эса улардан ўзиб кетишди ва уларни ҳурмат қилмай қўйишди.

Одатда, ёшлар кучли шахсларни ёқтиради, улардан улку олиб, тақлид қилади, уларга ўхшашни истайди. Ўқитувчидаги заифликни зийрак ўқувчи тез илғайди ва ундан юз ўгиради. Шундай вазиятда марказий универмагда китоб кўтариб, ўз динига даъват қилиб юрган қизга ўхшаш бирон-бир талабгор учраб қолса, муқаррар, унинг таъсирига тушиб қолади...

* Улку – ибрат, ўрнак, намуна.

15. ИЛМГА – ИЛМ, ҚИЛИЧГА – ҚИЛИЧ...

Биз бугун ваҳҳобийлар таъсирига тушиб қолган айрим ёшларимиздан ёзғирамиз, шулар ишлаб турганида бунчалик бўлмасмиди, деймиз, ҳаммасига айбдор – тинч-тотув яшаётганимизни кўра олмаётган ғаним кучлар, деймиз, ўринли гап, аммо аслида бу – яқин ўтмишдан қолган жонни койитмасликдан бўлак кайфият эмас. Тан олиш керак – ҳар биримиздан хатолик ўтди, нима, Ота Валихон масжидига ваҳҳобийлар уя қўйганлигини маҳалла оқсоқоллари билмасмиди? Жуда яхши билишган. Ота-оналар, ёшлар ташкилоти ҳам...

Улар айрим талабаларни ўз таъсирига олаётганини институт зиёлилари сезмай қолган дейсизми? Сезган. Лекин...

Биласизми, гап нимада? Яқинда мен шундай бир раҳбарнинг маломатини эшитдим: «Бир дўстимиз оламдан ўтди, – дейди у. – Юз чақиримча йўл босиб таъзияга бордик, лекин супада турган, соқол қўйиган уч-тўрт йигит ичкарига кириб фотиҳа ўқишимизга монелик қилишди. Жуда музтар бўлдик. Шуларни даф этадиган куч йўқми Ўзбекистонда?»

Шунда бир четда ўтирган, кўзойнакли, жиккаккина йигит: «Бунинг учун ҳаммамиз ҳам қараб турмаслигимиз керак-да, ака! – деб қолди. – Бизнинг маҳаллада ҳам бир йигит, жонлиқни бисмиллоҳ демай сўйгансан, бу – гўшт ҳаром, деб отасини, сен соғган сигирнинг сутидан ичмайман, чунки ҳижобга кирмагансан, деб онасини қийнаб юборибди. Шойи киймайсан, деб зуғум қила бошлагач, аёли арз қилиб келди. Нима қилсам экан, деб роса бошим қотди. Суриштирсам, Наманганга бориб, Ота Валихон масжидида сабоқ олган экан, ваҳҳобий деган гап энди чиқа бошлаган пайтлар эди, шулардан бўлса керак, деб ўйладим, бориб, пича гаплашдим, йўқ, сира бас келиб бўлмайди унга, сизлар диндан қайтган мушрикларсиз, телевизор кўрасизлар, бешик тўйи қиласизлар, соқолга тиғ теккизиб, шойи киясизлар... дейди. Жуда алам қилди. Қуръони каримни-ку ўқиганмиз, аммо «Саҳиҳи Бухорий»ни ҳам мутолаа қилдим, кейин «Ислом» маълумотномасидан ваҳҳобийлар ҳақида баъзи-бир манбаларни аниқлагач, шунинг изидан тушдим. Асли бу «қавм» ҳақида жуда кўп ёзишган экан, фақат биз бехабар эканмиз, холос. Қуръони карим, «Саҳиҳи Бухорий» билан бирга «Тарихи ваҳҳобийон», «Пуританe ислама?», «Инглиз хуфянинг иқрори» деган китобларни олиб, қайтиб бордим қошига, шу китобларни ўртага қўйиб, ўзи айтгандай, далил ва ҳужжат асосида баҳслашдик. Қимир эта олмай қолдику, ҳалиги. «Ҳижоб, ҳижоб дейсан, бобонг замонидаям бўлмаган ҳижоб, бизда аҳли-аёл паранжи ёпинган. Шуни биласанми ўзинг?» – десам, кўкаради, бўзаради, миқ этмайди. Шундан кейин бир ойча уйидан чиқмай юрди. Индамадим. Ҳозир бориб кўрсангиз, ишонмайсиз шу йигитнинг мутаассиблик қилиб юрганига...»

Боболаримиз илмга илм билан, қиличга қилич билан қарши чиқишган. Биз шу ҳикматни унутиб қўйганга ўхшаймиз, шунинг учун ҳам биров қатъий оҳангда: «Таъзияда Қуръон тиловат қилиш ножоиз!» деса шошиб қоламиз, нега деб ўйлаб ҳам кўрмаймиз, тағин мушкулимизни биров келиб осон қилиб берса, деймиз. Сабаби – шунга ўрганганмиз, яна бир сабаби – илмимиз заиф, ғайрат ва шижоат, қатъият етишмайди бизда...

Аслида нима учун яшаймиз ўзи? Тонг саҳардан қош қорайгунча ўзимизни ўтга, сувга уриб, нега тиним билмаймиз? Биримиз икки бўлса, деймиз. Нега? Ким учун?

Фарзандлар учун! Улар бошқалардан кам бўлмасин, деймиз. Лекин уларга ибрат бўладиган ишлар қилишни, уларнинг тарбиясини унутиб қўямиз!

Ҳолбуки, Расули акрам саллоллоҳу алайҳи ва саллам шундай буюрганлар: ***«Ҳар бирингиз раҳбарсиз (боқувчисиз) ва ҳар бирингиз қўл остингиздагиларга масъулдирсиз (жавобгардирсиз). Бошлиқ – раҳбардир. У ўз қўл остидагиларга жавобгардир. Эр ўз оиласига раҳбардир ва у оила-аъзоларига жавобгардир.Аёл киши эрининг уйида бекадир. У ўз қўл остидагиларга жавобгардир... Фарзанд отасининг молини бошқарувчидир ва бошқаришга жавобгардир. Умуман, ҳар-бирингиз бошқарувчисиз. Бошқарган ишингизда Оллоҳ олдида жавобгардирсиз».***

16. ҲОЗИРГИ ЁШЛАР

Расули акрам саллоллоҳу алайҳи васалламнинг муборак ҳадислари ҳар бир муслим ва муслима зиммасига аниқ ва зиёда мажбурият юклайди. Шу билан мухтасар баҳсимизга нуқта қўйсак, жоиз бўлар эди, аммо бир андиша бизни узоқ ўйлантирди, айрим ёшларнинг янглиш кўчаларга кириб қолиши бутун бошли водий ёхуд ҳозирги замон ёшларининг юзига тўлиқ соя солиб қўймаслиги керак. Куни кеча водийлик ҳамкасбимиз Фарғона шаҳридаги 25-ўрта мактабнинг 9-синф ўқувчиси Моҳира Қурбонова ҳақида тўлиб-тошиб ҳикоя қилиб берди. Оддий оилада ўсган бу иқтидорли синглимиз ўз билими билан АКСЕЛС йўлланмасини олишга муваффақ бўлган ва шу кунларда эса Американинг Литр Рок шаҳридаги мактабда ўқишини давом эттираётир. Инглизча қатори у испан тилини мукаммал ўзлаштирган ва ... энг аълочи ўқувчилар қатори Моҳира Қурбонова Оқ уйда бўлиб, АҚШ Президенти Билл Клинтон билан учрашган!..

Бундай иқтидорли ёшлар юртимизда битта эмас, юзлаб, минглаб топилади.

Президентнинг иқтидорли ёшларни чет элда таълим олишларини қўллаб-қувватловчи «Умид» жамғармасининг биргина ўзи ҳар йили неча юзлаб заковатли фарзандларимизни хорижга, энг нуфузли олий ўқув юртларига учирма қилаётир...

Яқинда бухоролик боксчи Фурқат Турсунов Германияда ўтказилган қитъалараро кубок ғолиби бўлди, ТошДУ талабаси Рустам Қосимжонов эса ўн етти ёшида дунёнинг энг ёш гроссмейстерларидан бири сифатида ном қозонди. Осиё чемпиони, ёшлар ўртасида жаҳон чемпиони Миржалол Қосимовни таърифлаб ўтиришга ҳожат йўқ...

Муножат Йўлчиева, Насиба Абдуллаева, Муяссар Раззоқова ва уларнинг изидан келаётган чақноқ истеъдодлар-чи?..

Бугун Қоровулбозорда, нефтни қайта ишлаш заводида энг замонавий ускуналарни бошқараётган, Асака автомобил заводида бири-биридан бежирим «Нексия», «Тико», «Дамас»-ларни яратаётган, Қамчиқ довонида савоб ишлар қилаётган, яъни йўл қураётган ёшлар-чи?!.

Ҳозирги ёшлар деганда, энг аввало, шулар бизнинг хаёлимиздан бир-бир ўтади. Ва айтиш керакки, уларнинг расоликлари ота-она тарбияти билан изоҳланади.

Фидойи устозлари илмини улар меҳрдай эмган.

Фидойи устозлар! Биз ҳамиша уларнинг олдида таъзим қилишга бурчлимиз. Эртага дарсда мен айтадиган фикр ўқувчим учун бир янгилик бўлсин, шуурида муҳрланиб қолсин, деб узун кечалар талабалар каби дарс тайёрлайдиган, ўзини болаларга, демак, келажак ишига бағишлаган онадай меҳрибон, мунис ўқитувчилар юртимизда камми?

«Кадрлар тайёрлаш бўйича Миллий дастур»ни ҳаётга тадбиқ этаётган ҳам шулар эмасми, ахир!

Пастдарғомлик мураббий Аслиддин Баҳриев «Амироз индастрейз» Ўзбекистон – Америка қўшма корхонаси филиалини очганидан хабардормисиз? Ҳозир ўсимлик ёғи тайёрлаш цехи, тегирмон билан бирга филиал қошида 160 нафар ўқувчи таълим олаётган мактаб ҳам фаолият кўрсатмоқда. Замонавий ускуналар, аудио ва видео техника, компьютерлар билан жиҳозланган бу мактабда ўқувчилар икки-уч хорижий тилни мукаммал ўрганиб чиқишмоқда.

Ўз ҳисобидан мактаб қураётган, Тошкентга келиб, дарс пайти ўқувчиларимга қўйиб бераман, деб ёзувчи, шоирлар сўзини магнит тасмасига ёзиб юрадиган, қўлёзма-ю, дастхат йиғадиган ажойиб устозлар бор. Улар ҳақида ўйлаганда кишининг кўнгил уйи ёришиб кетади. Зеро, истиқлол, миллат, маърифат фидойилари шулардир.

Биз, бу кунларга етганлар бор, етмаганлар бор, деб кўп айтамиз. Исломий ва миллий қадриятларимиз, урф-одатларимиз, дину диёнат ва меҳр-оқибат, мўътабар Ватан озодлиги муяссар бўлган бу кунларнинг қадрига етишимиз керак, албатта. Бу кунларга етиб кела олмай, армон билан ўтиб кетганлар қанча! Узоқ аждодларни қўйинг, жиллақурса, Қодирийни, Фитратни, Чўлпонни ёд этинг, нечоғлик буюк эди уларнинг нияти, армони, ҳасрати. Шу ниятлар юзага чиқишига хизмат қилишнинг ўзи хайрликдир. Ислом Каримов айтганидек, ***«Биз учун мустақиллик – миллатимиз, мамлакатимизнинг жаҳонда обрў-эътибори, шон-шавкатини кўтарадиган соғлом авлодни, ҳар жиҳатдан баркамол ва фидойи ўғил-қизларни тарбиялаш, уларни вояга етказиш ва бахтини кўришдир».***

Ғаффор ҲОТАМОВ.

ДУНЁ ДАРАКЛАРИ

КОПЕНГАГЕН. Дания ташқи ишлар вазири Нилс Ҳелверг Петерсен ЕХҲТнинг собиқ Югославия бўйича халқаро мулоқот гуруҳи шу йил апрель ойи охирида ўтказиладиган мажлисига ҳисобот тайёрлаш мақсадида Болқон мамлакатлари бўйлаб сафарга чиқди. Сафар давомида у Югославия, Черногория, Албания ҳамда Македонияда бўлади.

ПРАГА. Ҳадемай Чехия парламентининг қуйи палатаси мамлакатнинг НАТОга аъзо бўлиши ҳақидаги хужжатни тасдиқлайди.

ПАРИЖ. Яқинда Лондоннинг "Обсервер" газетаси Францияда бўлажак футбол бўйича жаҳон биринчилигида Нигериядаги ҳарбий хунта раҳбари генерал Сани Абачанинг иштирок этиши ҳақида хабар тарқатган эди. Франция Ташқи ишлар вазирлиги ушбу хабар асоссиз экани ҳақида баёнот берди.

КОБУЛ. Афғонистоннинг Фарёб вилоятида юз берган кучли сув тошқини оқибатида 30 киши ҳалок бўлди ва мингдан ортиқ фуқаро бошпанасиз қолди.

РАБОТ. 10 тонна дори-дармон ва озиқ-овқат маҳсулотлари ортилган самолёт Марокашнинг Касабланка шаҳридан Ироққа йўл олди. Бу жорий йилда Марокашдаги Демократик меҳнат конференцияси касаба уюшмасининг Ироққа жўнатган иккинчи инсонпарварлик ёрдамидир.

ДУНЁ ДАРАКЛАРИ

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР 136-09-25

ЭКОЛОГИК ТОЗА МАҲСУЛОТ ФАҚАТ СИЗ УЧУН!

«Ўзмевасабзавотдузумсаноат-холдинг» компанияси Сизларни 1998 йил 21-24 апрель Тошкент шаҳрида ўтказиладиган «АГРО-ПРОДУКТ-98» улгуржи-савдо кўргазмасига таклиф этади.

Бу кўргазмада 40 дан ортиқ фирмалар иштирок этишади. Сиз бевосита ишлаб чиқарувчи ташкилотлар билан шартномалар тузишингиз ва маҳсулотларимиздан харид қилишингиз мумкин.

Кўргазма «Ўзэкспомарказ»нинг 5 - павильонида бўлиб ўтади. Иш вақти 10.00дан 18.00гача.

Маълумот учун телефонлар: 144-15-90, 144-03-57, 144-05-39.

576

«МАСТЕР-ПРЕСС» фирмаси

Ўзбекистон рўзномалари, халқаро ва Россия журналлари ҳамда бошқа оммавий ахборот нашрлари

Йил давомида!

Филиал: Тошкент ш. Усмон Юсупов кўч, 1А. («Динамо» дўкони қаршисида).
Телефон: (3712) 41-50-10.
Агент хизмати бепул !!!

MASTER-PRESS 436

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Матбуот ва ахборот қўмитаси қўмита аъзоси, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси депутати, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раиси А. Ориповга падари бузруквори **Ориф ота УБАЙДУЛЛАЕВ**нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси Муаллифлик ҳуқуқини ҳимоя қилиш Давлат агентлиги жамоаси агентликнинг раиси Абдулла Ориповга оталари **Ориф ота УБАЙДУЛЛА ўғли**нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Ўзбекистон Республикаси Энергетика ва электрлаштириш вазирлиги раҳбарияти ва жамоаси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг индустрияни ривожлантириш комплекси котибиятининг мудири Б. Ашрафхоновга падари бузрукворлари **Ансафхон ота АШРАФХОНОВ**нинг вафот этганликлари муносабати билан чуқур таъзия изҳор этадилар.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитаси қўмита маъмурий хўжалик ишлари бошқармаси бошлиғи Абдусамад Камолович Юнусовга опаси **Фарида КАМОЛОВА**нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«ХАЛҚ СЎЗИ» «НАРОДНОЕ СЛОВО»

Бош муҳаррир
Аббосхон УСМОНОВ

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

БЎЛИМЛАР:
Парламент 133-57-34;
Ҳуқуқ ва қонунчилик 136-07-94;
Иқтисодиёт 136-36-65;
Қишлоқ хўжалиги 136-37-85
Маънавият 136-35-60, 132-10-65;
Хатлар 136-29-89, 133-07-48;
Фан, туризм, спорт ва ҳарбий ватанпарварлик 132-12-08;
Халқаро ҳаёт 132-11-15;
Котибият 133-10-28;
Эълонлар 136-09-25.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001
Буюртма Г — 011138, 42797 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2
Газета IBM компьютерида терилди ва операторлар Рустам АЗИМОВ ва Сергей ЛУКИН томонидан саҳифаланди.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Навбатчи муҳаррир — Қ. Эшматов.
Навбатчи — А. Жўраев.
Мусаҳҳиҳ — Ф. Усмонов.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Босишга топшириш вақти—21.00 *Босишга топширилди: 00.20* 1 2 3